

Izvannastavne glazbene aktivnosti u primarnom obrazovanju

Presečki, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:503416>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

IVONA PRESEČKI

**IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI U PRIMARNOM
OBRAZOVANJU**

Diplomski rad

Petrinja, ožujak 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

IVONA PRESEČKI

**IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI U PRIMARNOM
OBRAZOVANJU**

Diplomski rad

JMBAG: 2905993335088, redoviti student

Studijski smjer: Studij razredne nastave

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentor: dr.sc. Jelena Blašković predavačica

Petrinja, ožujak 2019.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	6
SUMMARY	7
1. UVOD	8
2. FENOMEN SLOBODNOG VREMENA	9
3. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI.....	11
3.1. Uloga učitelja u izvannastavnim aktivnostima	13
3.2. Učenici i izvannastavne aktivnosti	14
4. GLAZBA U OSNOVNOJ ŠKOLI	16
5. IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI.....	18
5.1. Izvannastavne glazbene aktivnosti unutar škola.....	19
5.1.1. Pjevački zbor.....	19
5.1.2. Orkestar.....	21
5.1.3. Folklor.....	21
5.2. Izvannastavne glazbene aktivnosti izvan redovnih škola	23
5.2.1 Ples.....	23
5.2.2. Balet.....	23
5.2.3. Suvremeni ples.....	24
5.2.4. Društveni plesovi	24
5.2.5. Ritmička gimnastika	25
6. ISTRAŽIVANJE	26
6.1. Metodologija istraživanja.....	26
6.1.1. Problem i cilj rada.....	26
6.1.2. Metoda rada	26
6.1.3. Instrument	26
6.1.4. Analiza podataka i upotrebljene statističke metode.....	26
6.1.5. Ispitanici.....	27
6.2. Interpretacija rezultata	30
6.2.1. Rezultati istraživanja za učenike.....	31
6.2.2. Rezultati istraživanja za učitelje	35

7. ZAKLJUČAK	39
8. LITERATURA.....	40
9. PRILOG	43

POPIS TABLICA

Tablica 1. Podjela ispitanih učenika po spolu	27
Tablica 2. Podjela ispitanih učitelja po spolu	28
Tablica 3. Ocjene učenika za aktivnosti glazbene kulture	32

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Distribucija učenika prema razredima (N=100)	27
Grafikon 2. Omjer ispitanih učenika i učenica	28
Grafikon 3. Omjer učitelja i učiteljica (N=30)	29
Grafikon 4. Obrazovanje učitelja (N=30)	29
Grafikon 5. Prikaz godina radnog staža učitelja (N=30).....	30
Grafikon 6. Sudjelovanje učenika na satima glazbene kulture	31
Grafikon 7. Frekvencije mišljenja učenika o aktivnostima na satu glazbene kulture (N=100) 32	
Grafikon 8. Postotak učenika koji pohađaju izvannastavne glazbene aktivnosti.....	33
Grafikon 9. Sudjelovanje učenika u izvannastavnim glazbenim aktivnostima s obzirom na spol	34
Grafikon 10. Postotak učenika koji pohađaju izvanškolske glazbene aktivnosti.....	34
Grafikon 11. Izvanškolske glazbene aktivnosti u kojima učenici sudjeluju	35
Grafikon 12. Postotak učitelja koji vode izvannastavne glazbene aktivnosti	36
Grafikon 13. Postotak izvannastavnih glazbenih aktivnosti u školama	37

POPIS SLIKA

Slika 1 - Djevojčice na probi folkloru	22
Slika 2 - Djevojčice na probi baleta	24

SAŽETAK

Izvannastavne se aktivnosti provode u slobodno vrijeme učenika. Učenici izvannastavne aktivnosti odabiru sami, po svojoj volji i interesu. U školama su zastupljene različite aktivnosti poput likovne, glazbene, informatičke, jezične i sportske aktivnosti. U glazbene aktivnosti pripadaju zbor, ritmika, plesna skupina, folklor, glazbene kreativne radionice, balet, mažoretkinje i orkestar. Cilj rada je istražiti učestalost i raznovrsnost provođenja izvannastavnih aktivnosti u osnovnim školama. U školskoj godini 2017/2018 i 2018/2019 provedeno je istraživanje u kojem je sudjelovalo ukupno 100 učenika u tri osnovne škole u Zagrebu. Sudjelovalo je i 30 učitelja razredne nastave u tri osnovne škole u Zagrebu te učitelji osnovne škole u Sisku. U Zagrebu su sudjelovale Osnovna škola Pavleka Miškine, Osnovna škola Ivana Cankara te Osnovna Škola Tina Ujevića. U Sisku su sudjelovali učitelji iz Osnovne škole Galdovo. Ispitanici su ispunjavali anketu o potrebama učenika za glazbenim izvannastavnim aktivnostima te se provjeravala kompetencija i glazbeno obrazovanje učitelja za izvođenje glazbenih aktivnosti. Istraživanje je pokazalo da postoji veliki interes učenika za glazbenim aktivnostima izvan redovne nastave te da se djevojčice i dječaci podjednako uključuju u izvannastavne aktivnosti. Među najučestalijim izvannastavnim glazbenim aktivnostima je pjevački zbor. Pjevački zbor je izvannastavna aktivnost koja se provodi u gotovo svakoj školi. Uz pjevački zbor, učitelji najčešće vode plesne skupine. Istraživanje je pokazalo kako škole imaju nedovoljan izbor izvannastavnih glazbenih aktivnosti, stoga učenici u svoje glazbeno obrazovanje ulažu izvan škole.

Ključne riječi: izvannastavne aktivnosti, glazbene aktivnosti, slobodno vrijeme učenika, interes učenika

Extracurricular Music Activities in Primary Education

SUMMARY

Extracurricular activities are carried out in the free time of students. Extracurricular activities students are choosing freely, of their own will and interests. In schools they represented different activities such as art, music, information technology, language and sports activities. Music activities include choirs, rhythms, dance groups, folklore, music creative workshops, ballet, majoritarians and orchestras. The aim of the study is to investigate the frequency and diversity of implementation of extracurricular activities in elementary schools. In the school year 2017/2018 and 2018/2019, a study was conducted in which a total of 100 pupils participated in three primary schools in Zagreb. 30 class teachers participated in three elementary schools in Zagreb, as well as primary school teachers in Sisak. In Zagreb have participated the Primary School Pavleka Miškine, Elementary School of Ivana Cankara and Elementary School of Tin Ujević. The teachers of the Galдово Primary School participated in Sisak. The respondents filled out a survey of students' needs for musical extracurricular activities and tested the competency and musical education of teachers to perform musical activities. Research has shown that there is great interest of students for musical activities outside of the regular teaching and that girls and boys are equally involved in extracurricular activities. The most frequent extracurricular music activities are choirs. The Singing Choir is an extracurricular activity that is practiced in almost every school. In addition to the singing choir, teachers usually lead dance groups. Research has shown how schools have insufficient choice of extracurricular music activities, therefore, students in his musical education are investing outside of school.

Key words: extracurricular activities, musical extracurricular activities, free time of students, student interest

1. UVOD

U diplomskom radu *Izvannastavne glazbene aktivnosti u primarnom obrazovanju* istražuju se izvannastavne aktivnosti koje se provode u osnovnim školama te koje su povezane s predmetom Glazbena kultura.

Fenomen slobodnog vremena podrazumijeva organizaciju životnog prostora kroz odmor, zabavu i razne hobije u vidu razvoja osobnih sklonosti, ali i osobnosti generalno. Za učenike primarnog odgoja i obrazovanja to se događa unutar izvannastavne aktivnosti. Tu važnu ulogu ima učitelj koji usmjerava učenike prepoznajući i uvažavajući njihove sklonosti i želje. Učenici se najčešće uključuju u pjevački zbor. Rjeđe se učenicima nude aktivnosti u okviru kojih bi se bavili područjem sviranja ili aktivnog slušanja glazbe, a aktivnosti u okviru kojih bi se njegovalo dječje glazbeno stvaralaštvo uopće nisu ponudene. Učenicima se treba omogućiti bavljenje svim glazbenim područjima. Zato bi škole u budućnosti trebale imati širu ponudu izvannastavnih glazbenih aktivnosti (Dubovicki, Proleta i Svalina, 2014). Izvannastavne aktivnosti omogućuju višestruku korist učenicima i učiteljima. Sudjelujući u njima učenici produbljuju znanje, zabavljaju se, afirmiraju i uče socijalnim vještinama. Razvijaju kompetencije, samopouzdanje i sigurnost u sebe, stvaraju radne navike, postaju odgovorniji i sposobniji za donošenje odluka, upoznaju druge učenike škole. Izvannastavnim aktivnostima se potiče stvaralaštvo i kreativnost učenika (Fudurić, 2012). Velika je važnost tih aktivnosti jer ih učenici odabiru sami, po vlastitom izboru, a upravo slobodan izbor omogućava učenicima da se više angažiraju jer rade ono što vole, što im nije nametnuto i u tome uživaju. Njihova je zadaća prepoznati talent učenika na satu glazbene kulture te ga usmjeriti u daljnje školovanje i omogućiti mu dodatan napredak te u dogovoru s roditeljima uključiti učenika u izvannastavnu aktivnost kako bi istaknuli njegovu darovitost.

2. FENOMEN SLOBODNOG VREMENA

Nedostatak slobodnog vremena veliki je problem suvremenog društva. Dok obavljaju svoje svakodnevne obaveze, roditelji su prisiljeni djecu ostavljati prepuštenu samima sebi, a djeca koja su često bez nadzora podložna su negativnim utjecajima društva današnjeg svijeta tehnologije (Dubovicki i dr., 2014).

O pojmovnom određenju slobodnog vremena postoje različita mišljenja. S jedne strane, to je vrijeme koje pojedinac ima na raspolaganju bez ikakvih obaveza, a s druge strane slobodno vrijeme prilika je za ostvarivanje čovjekove slobode i osobnog razvoja. U sintagmi „slobodno vrijeme“ posebno značenje ima riječ „sloboda“ za koju Polić i Polić (2009) kažu: „sloboda se stoga može dokazati tek djelatno, jer se često puta smije ono što se ne može, ali se pak može, zato se i čini, ono što se ne smije“ (str. 256). U tom smislu tek je stvaralaštvo neposredni dokaz čovjekove slobode, jer upravo njime se uspostavlja jedan novi svijet. Slobodno vrijeme ima više namjena, tako ono služi za zabavu, razonodu, odmor, rekreaciju, tjelesnu i psihičku relaksaciju, stvaralaštvo, razvoj ličnosti, obavljanje poslova osobne prirode kao što je odlazak u slastičarnicu, kafić, u kazalište, kino, izložbe, šetnju gradom. Ono također služi i za ljenčarenje, razmišljanje, odmor, maštanje, gledanje televizije, igranje igrice na računalu i ostalo (Rosić, 2005). „Ma kako doživljavali slobodno vrijeme, važno je osjetiti važnost kreativnog aktivnog, smislenog i strukturiranog provođenja slobodnog vremena“ (Mlinarević i Gajger, 2010, str. 44).

Fenomen slobodnog vremena promatra se unutar današnjeg društveno-pedagoškog konteksta, u kojem se mladi prepuštaju aktivnostima po svom izboru. Iznimno je pogodno za kompletiranje vlastite osobnosti, kako na intelektualnom, tako i na emocionalnom planu. Svoju primjenu nalazi u funkciji odmora, zabave, razonode, razvijanja osobnosti i u procesu stvaralaštva (Vidulin – Orbanić, 2008). U njemu se stvaraju uvjeti za razvoj, sklonosti, vještina, otkriva se nadarenost, talent za određeno područje i pogoduje razvoju svih ljudskih kvaliteta. Slobodno vrijeme odlikuje težnja slobodnog izbora aktivnosti u odnosu na potrebe sudionika, njihovih interesa i mogućnosti. Vidulin – Orbanić (2008) navodi da slobodno vrijeme podrazumijeva stvaranje i osiguranje učenikovih mogućnosti za ostvarenje željenog cilja. Svakom je djetetu slobodno vrijeme pretpostavka za cjelovit razvoj osobnosti, učenje i obrazovanje, a u isto vrijeme prevencija oblika poremećaja u ponašanju (Vidulin-Orbanić, 2008, str. 19). Posebice značajnim smatra se slobodno vrijeme djece u izvannastavnim

aktivnostima koje mogu svojom kvalitetom postati relevantnim čimbenikom u njihovom odrastanju i razvoju.

S obzirom na važnosti i potrebu organizacije slobodnog vremena nameće se pitanje na koje načine mlade educirati o kulturi provođenja slobodnog vremena. Škole mogu ponuditi optimalna rješenja za djecu. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti idealno su rješenje jer su to aktivnosti koje učenici sami biraju u skladu sa svojim potrebama (biološkim, socijalnim i samoaktualizacijskim) i interesima (spoznajnim, doživljajnim i psihomotornim), a njihovim bavljenjem djeci se omogućuje ostvarivanje pozitivnog pomaka u razvoju vlastitih osobina (Mlinarović i Gajger, 2010, str. 43). Mlinarović i Gajger (2010) ističu kako aktivno i kreativno provođenje slobodnog vremena pridonosi razvoju cjelovite ličnosti. Kvalitetne izvannastavne aktivnosti mjesto su učenikova suživota s drugima, druženja i razvoja. Ukoliko se uz školske aktivnosti pridodaju i izvanškolske, mladima se pruža „ruka pomoći i podrške“ (Vidulin-Orbanić, 2008, str. 25). Rosić (2005) kaže kako slobodno vrijeme je jedan drugačiji pristup cjelokupnom sustavu odgoja i obrazovanja u kojem dijete, učenik, mlada osoba, odrastao čovjek postaje aktivni čimbenik svoga razvoja. Ono oblikuje čovjekovu osobnost, razvija slobodu i vlastiti integritet.

Život i rad mladih u slobodnom vremenu od izuzetnog su značaja za civilizaciju. Autonomno i vrlo aktivno su(djelovanje) kroz igru, hobi ili stvaralaštvo podrazumijevaju konkretne i planirane aktivnosti koje mogu dovesti do temeljnih promjena u životu. Slobodno, ali osmišljeno vrijeme čine život smislenim i raznovrsnim, organiziranim i kreativnim. Učenici tako razvijaju svoju individualnost primjerenim programima, amaterski upoznaju znanstveno-tehničke-športske sadržaje i aktivnosti (Orbanić, 2008).

3. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

Uz redovnu nastavu na kojoj se stječu osnove znanja, poseban doprinos uspostavljanju vrijednosti, znanja i umijeća omogućen je satima izvannastavnih aktivnosti. Izvannastavne aktivnosti (INA) su različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školi, koje imaju pretežito kulturno-umjetničko, športsko, tehničko, rekreacijsko i znanstveno (obrazovno) obilježje. Kroz njih učenici zadovoljavaju svoje stvaralačke i rekreativne potrebe, a posebice stječu kulturu korištenja slobodnog vremena (Cindrić, 1992).

Mlinarević i Brust Nemet (2012) ističu kako je sama funkcija izvannastavnih aktivnosti vrlo važna jer su one svojim sadržajima bliže izvornoj stvarnosti, potrebama i željama učenika, a svojom otvorenošću pridonose nadograđivanju učenikove osobnosti i stvaraju uvjete za kulturni napredak te promicanje i očuvanje kulturalne raznolikosti. Izvannastavne aktivnosti predstavljaju najslobodniji oblik nastave u koji se učenici uključuju svojevrijedno, a izbor sadržaja rada često se prepušta njima samima. Na njima, bez velikih planova i priprema, sasvim spontano, nastaju razne smišljene igre, pjesme, šale, igrokazi pa i prave priredbe. Isto tako obogaćuju školski život, stvaraju mogućnosti učenicima da istaknu svoju darovitost, a ujedno im omogućavaju bogato iskustvo druženja i stvaranja prijateljstva te upravo zbog toga one imaju veliko značenje u ostvarivanju učenikovih vlastitih ciljeva (Cindrić, 1992).

Cindrić (1992) također navodi i neke odrednice izvannastavnih aktivnosti (str. 137):

- Svi oblici izvannastavnih aktivnosti odvijaju se u slobodno vrijeme učenika. To je vrijeme kojim učenik raspolaže nakon zadovoljavanja svih drugih obveza.
- Slobodno je vrijeme sredstvo i cilj odgoja. Njime se osigurava odmor, razonoda i razvoj slobodne ličnosti u cijelosti.
- Učenik se osposobljava za uočavanje, doživljavanje, vrednovanje i stvaranje kulturnih vrednota.
- Mladež potvrđuje svoje stvaralačke mogućnosti u literaturi, glazbi, pjevanju, športu, plesu, scenskom izrazu itd.

- Jedno od obilježja jest sama djelatnost, tj. svaki mentalni ili motorički proces, što ovisi o vlastitoj aktivnosti učenika. Dakle učenik nije pasivno biće koje samo reagira na izvanjske podražaje. I jedno i drugo pospješuje razvoj ličnosti.
- Svaku djelatnost označuje određena organizacija rada, koja ne narušava slobodu i stvaralaštvo učenika.
- Učenici se slobodno i dobrovoljno opredjeljuju za rad u izvannastavnim aktivnostima.

Učitelj je edukator – istodobno odgaja i obrazuje. Fundrić (2012) naglašava kako je u radu grupe slobodnih aktivnosti učitelj u početku pokretač, animator i organizator, a kasnije preuzima ulogu mentora i savjetnika, voditelja grupe. Autor ističe da je djeci potrebna škola života i socijalizacije u maloj razrednoj zajednici, škola radosti i zadovoljstva, škola znanja i stvaralaštva, škola humanizma i tolerancije. Radosno učenje kroz igru u školi najbolje se može primijeniti na satovima izvannastavnih aktivnosti. Nekad su se te aktivnosti nazivale slobodnim aktivnostima zato što njih polaze učenici koji su posebno zainteresirani za određeno područje djelatnosti i pristupaju im slobodnom voljom. Nadalje, Fudurić (2012) navodi da se rad u grupama izvannastavnih aktivnosti obično održava jednom tjedno i trajanja jedan ili dva nastavna sata, Tako učenici, ovisno o svojim sklonostima, mogu birati polaženje jedne od grupa. U osnovnim školama najčešće egzistiraju grupe izvannastavnih aktivnosti: recitatorska, literarna, dramska, novinarska, glazbena, likovna, keramička, različite sportske grupe, plesne i druge.

Mnogobrojne su koristi od sadržaja učenja i načina rada u grupama izvannastavnih aktivnosti. U njima učenici produbljuju znanje, zabavljaju se i afirmiraju. Zabavni način poučavanja učenika izuzetno se uspješno može odvijati primjenom različitih radionica, kao što su: igranje društvenih igara, gledanje filmova, čitanje i dramtizacija priča, igre riječima, pantomima, crtanje i slikanje, plesni pokreti i sl. Prema Fudurić (2012) izvannastavne aktivnosti dijele se prema sadržaju djelovanja na one koje su vezane uz riječ, pokret, zvuk ili sliku. Tako djeca razvijaju svoje interese i usmjeravaju ih prema odabranim područjima (str. 110-111):

- *zvuk i pokret* zastupljeni su u pjevačkom zboru, ritmici, plesnim grupama
- *scena* se odnosi na recitatorsku grupu, dramsku, dramsko-recitatorsku, lutkarsku
- u *sportskom* području kada učenici igraju nogomet, rukomet, odbojku
- uz područje rada *slika* vežu se likovna grupa, keramičari, foto grupa
- skupinu aktivnosti *riječi* čine literarna grupa, novinarska grupa, knjižničari

- *eko* područje djelovanja obuhvaća eko grupu i GLOBE
- u ostale grupe spadaju geografi, biolozi, prometna grupa i dr.

3.1. Uloga učitelja u izvannastavnim aktivnostima

„Slobodno vrijeme je kao glazbeni orkestar. Ako ga vodi i predvodi dobar dirigent, on dobro svira i, obrnuto, ako nema dirigenta, tada je orkestar neusklađen i nesimfoničan“ (Plenković, 1997, str. 7). Učeničke interesne skupine mogu svoje programe potpuno samostalno ostvarivati uz usmjeravajuću i koordinirajuću ulogu učitelja odnosno voditelja.

Učitelji trebaju omogućiti učenicima iskazivanje svojih potreba i želja pri pripremanju sadržaja izvannastavnih aktivnosti, poticati na dobar rad, omogućiti učenicima aktivno i samostalno demonstriranje sadržaja i korištenje stečenim znanjima odnosno voditi ih prema optimalnom individualnom razvoju (Vidulin-Orbanić, 2008). I Cindrić (1992) govori o tome kako je uloga učitelja u izvannastavnim aktivnostima izuzetno važna.

Pored animiranja učenika, individualiziranja programa, vođenja i poticanja, učitelj mora nastojati zadovoljiti višestruke interese učenika koji u mlađoj školskoj dobi u većine još nisu izdiferencirani i dosta su nestalni. Stoga skupine trebaju biti vrlo fleksibilna sastava i programa. Posebnost organiziranja i načina rada mora biti stalno prisutna u izvannastavnim aktivnostima. Cindrić (1992) tvrdi kako učitelj mora biti svjestan činjenice da se iskustva i modele rada iz nastavne prakse ne bi smjelo prenositi u izvannastavnu-odgojnu praksu, već bi, nasuprot tomu, sve ono što se pokazalo pozitivnim u izvannastavnim aktivnostima trebalo na pogodan način primjenjivati u nastavi (sloboda izražavanja, individualizacija, subjektivitet učenika, demokratičnost odnosa, topla i vedra radna klima, radost stvaranja, održavanje stalne motiviranosti za rad). Tvrdnju podržava i Vidulin-Orbanić (2008) koja kaže da su pojedini učitelji mijenjali svoje stajalište u „krutom nastavnom procesu“ uvidjevši velike razlike između rada na školskom satu i satu izvannastavne aktivnosti. „Učitelj koji je bio organizator, poticatelj i koordinator u nastavnom procesu želio je da mu takva postane i redovita nastava: zanimljiva, bogata različitim ali primjerenim sadržajima, rasterećena nepotrebnih sadržaja i obavijesti, funkcionalna, stvarna, istraživačka, suradnička, na zadovoljstvo učenika i njega samoga“ (str. 86-87).

U svom istraživanju Đelđić i Rojko (2012) otkrivaju kako je stanje u praksi znatno lošije. Da je glazbena nastava u primarnom obrazovanju tj. u okviru razredne nastave, vrlo slabe kvalitete, stara je i poznata stvar, koje, čini se, nisu svjesni jedino njezini protagonisti:

učitelji/ce razredne nastave. Oni, koji, kao što se zna, u svom učiteljskom školovanju moraju savladati velik broj predmeta i pripadnih metodika, imaju vrlo malo nastave glazbe - svega šest ili sedam semestara. Uz sve nedostatke, a s obzirom na cjelokupnu profesionalnu formaciju, učitelji/ice razredne nastave ipak imaju širinu koja im daje dovoljno kompetencija za osmišljavanje i provođenje izvannastavnih aktivnosti.

3.2. Učenici i izvannastavne aktivnosti

Prema *Nastavnom planu i programu* Ministarstva Republike Hrvatske (2013, str. 7) izvannastavne se aktivnosti organiziraju za sve učenike – učenike prosječnih sposobnosti, darovite učenike, učenike koji zaostaju za očekivanom razinom učenja i učenike s posebnim potrebama. Naime, prakticiranje izvannastavnih aktivnosti pretpostavlja samostalnu učeničku odluku o uključivanju, što odražava i njihovo htijenje za većim uspjehom, a pokazuje i veću motivaciju za učenjem u slobodnijim okruženjima poučavanja/učenja. U izvannastavne aktivnosti učenici bi se trebali opredjeljivati slobodno i prema vlastitim interesima. Kako ti interesi često nisu do kraja definirani ili se tijekom godina mijenjaju, učenicima bi se trebalo omogućiti da tijekom školovanja upisuju različite izvannastavne aktivnosti (Vidulin-Orbanić, 2008).

Na uključivanje u različite izvannastavne aktivnosti utječe dob i spol djece. Šiljković i dr. (2007) kažu kako rezultati provedenih istraživanja pokazuju da djevojčice nešto više sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima od dječaka te da se dječaci češće opredjeljuju za sportske aktivnosti, da se kod dječaka broj aktivnosti ne razlikuje previše s obzirom na dob, dok su kod djevojčica uočene razlike.

Izvannastavne aktivnosti iznimno su važne za poticanje i razvoj kreativnosti djece i mladih. Stvaralački potencijal pojedinca zahtijeva određenu okolinu i uvjete kako bi se mogao slobodno razvijati i aktualizirati. Kvalitetne su one škole koje na prvo mjesto stavljaju kreativnost svojih učenika umjesto mnoštva nepotrebnih činjenica. Ostale su škole neučinkovite i često štetne za razvoj učenika, kao i cijelog društva (Šiljković i dr. 2007).

Sadržaji izvannastavnih aktivnosti trebaju biti prilagođeni učenicima tako da se njihovim ostvarivanjem omogućuje razvoj sposobnosti i radnih navika te vodi briga o vlastitom zdravlju. Prilagođene su potrebama i željama djeteta omogućujući individualni razvoj svakoga učenika. Kreativnost u modernoj školi sve više dolazi do izražaja i učenike se potiče

da kreativnim mišljenjem dođu do neobičnih rješenja različitih problema, da budu produktivniji, da više sami stvaraju. Da bi dječja kreativnost maksimalno došla do izražaja učitelji moraju uložiti mnogo truda i vlastite kreativnosti (Bognar i Bognar, 2007).

4. GLAZBA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Prihvatajući činjenicu da glazba u znatnoj mjeri utječe na čovjeka, u fiziološkom i psihološkom smislu, nužno je uvidjeti važnosti utjecaja glazbe u procesu odgoja i obrazovanja. Sagledavši teorije koje pokazuju da ljudi koji se bave glazbom ili su pod utjecajem glazbe, imaju bolje razvijene kognitivne, motoričke i komunikacijske sposobnosti te čak i viši kvocijent inteligencije, neizbježno je uključivanje glazbe u svakodnevnicu (Mičija-Palić, 2015).

Osim neurološkog učinka, glazba pozitivno djeluje na čovjekovo tijelo. Utječe na rad srca i ritam disanja, te na taj način utječe na promjenu raspoloženja. Sporija će glazba usporiti puls srca, smiriti disanje, pa tako i smiriti čovjeka. Glazba često služi i kao motivacijsko sredstvo u radu, npr. za teže fizičke poslove jer svojom motoričnošću i pravilnom strukturom kretanja, omogućuje čovjeku lakše gibanje u prostoru. Djeluje pozitivno i na sportaše. Glazba opušta mišiće i tako omogućuje lakše kretanje u vodi (Mucić, 2013).

Odavno je poznato da glazba djeluje terapijski. Oliver Sacks (2012) u svojoj knjizi „Muzikofilija – priče o glazbi i mozgu“ govori o terapijskom djelovanju glazbe. Glazba je lijek gotovo za sve bolesti i nisu potrebne glazbene sposobnosti kako bi ona bila djelotvorna. Pritom se ne misli da glazba čudotvorno liječi ljude od teških bolesti, već pomaže ljudima kontrolirati strahove, kretanje i osjećaje (Mucić, 2013). Terapija uključuje slušanje ili aktivno stvaranje glazbe. Sve veća dostupnost glazbe ohrabruje ljude da je koriste kako bi njome upravljali, vlastitim raspoloženjem, smanjili stres, ublažili dosadu kada obavljaju beznačajne i monotone zadaće i stvorili odgovarajuću atmosferu za određene društvene prilike. Ljudi se koriste glazbom da bi poboljšali kvalitetu svojega života (Hallam, 2003). U posljednje vrijeme naročito se proučava utjecaj glazbe na razvoj djeteta. Treba uvažiti tvrdnje da su djeca koja su slušala ili reproducirala glazbu bila znatno naprednija u motoričkim aktivnostima, u lingvističkom razvoju, u nekim vidovima koordinacije i kognitivnog ponašanja (Hallam, 2003).

Prema Rojku (2002), muzikoterapija obuhvaća ublažavanje govornih nedostataka i problema dišnih puteva, funkciju prevencije kod djece bez teškoća, poticanje kreativnog izražavanja djece koja imaju probleme s komunikacijom, poticanje na učenje, razvijanje svijesti o sebi, drugima i životnom okruženju, poticanje samostalnosti, poboljšanje motoričke usklađenosti, pozitivan utjecaj na memorijske sposobnosti, produljenje koncentracije te utjecaj na glazbeni

ukus pojedinca. Također, kada je prirodni razvoj ometen na neki način, glazba može potpomognuti razvoj govora te osigurati neverbalan način komunikacije.

Vidulin – Orbanić (2008), ističe kako kultura i glazba osiguravaju osobno i društveno vrijedan i koristan način življenja u vidu učenja, usavršavanja, razvijanja osobnosti i razvoja kreativnosti. Putem glazbene umjetnosti afirmira se kritičko i estetsko promišljanje, potiče se stvaralački proces. Time se utječe na spoznajno-vrijednosni aspekt individue, odnosno na mogućnost njihove osobne nadogradnje i kulturnog prosperiteta. Istovremeno se pomiče kultura življenja i vrijednost cjeloživotnog učenja i stvaranja. U tom smislu organizirane, planirane i sustavno provođene aktivnosti osiguravaju kulturni prosperitet društva te potiču razvoj sposobnosti, umijeća i vještina onih koji u njima sudjeluju.

Prema *Nastavnom planu i programu* (2013) glazba se smatra kao vrlo važan dio ljudske kulture, ona mora imati svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju. Nastavu glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela: jedno je psihološko, a drugo kulturno-estetsko. Psihološko načelo uzima u obzir činjenicu da učenici u pravilu vole glazbu i da se njome žele i aktivno baviti (pjevati, svirati). Koliko je to moguće, toj želji učenika treba izlaziti u susret, jer njihova dob, pa zatim i škola, nisu samo vrijeme i mjesto pripreme za život, nego su i život sam. Kulturno-estetsko načelo polazi od toga da nastava glazbe mora učenika i pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompetentan korisnik glazbene kulture (str. 77). Nastava glazbe mora se odvijati u ugodnom ozračju lišenom svake napetosti. Ako je to ikako moguće, treba napustiti uobičajeni raspored sjedenja u dvoredovima kako bi se učionica doživjela kao slobodan prostor u kojem učenici mogu ne samo sjediti, nego i hodati i kretati se više ili manje stilizirano (plesati, koračati) (str. 79).

S obzirom na veliku ulogu masovnih medija u slobodnom vremenu mladih i poplavu raznovrsne glazbe, izuzetno je važno nuditi učenicima kvalitetnu glazbenu nastavu kao i kvalitetne glazbene izvannastavne i izvanškolske aktivnosti (Dubovicki, Proleta i Svalina, 2014). *Nastavni plan i program* (2013) upućuje učitelje da učenike u razrednoj nastavi potiču na pjevanje i slušanje odabrane glazbe. Osim u okviru redovne nastave, glazbom se učenici mogu baviti i u okviru izborne nastave, u izvannastavnim aktivnostima (zboru, instrumentalnim i vokalnim skupinama, folklornim i plesnim skupinama, glazbenim slušaonicama, glazbenim projektima) i u okviru izvan učioničke nastave (posjeti glazbenim priredbama).

5. IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI

Uz redovnu nastavu na kojoj se stječu osnove glazbene kulture, poseban značaj uspostavljanju glazbenih vrijednosti omogućen je satima izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Moguće je nuditi različite glazbene izvannastavne programe. Koji će to program biti, ovisi o stručnosti učitelja, mogućnostima škole te o potrebama zajednice. Učenici će se prema vlastitim interesima i potrebama upisivati u rad određene glazbene grupe. Takva grupa može obuhvaćati raznolike aktivnosti od pjevanja, sviranja, skladanja i glazbeno-scenskih prikaza glazbeno-tehnoloških projektnih modela rada (Vidulin, Orbanić, 2008). Sudjelovanjem u raznovrsnim aktivnostima učenici počinju upoznavati i razumjeti jezik glazbe te na taj način usvajati temelje opće (glazbene) kulture. Vidulin-Orbanić iznosi vlastita iskustva o kvalitetnom provođenju različitih glazbenih aktivnosti. Također, iznosi i iskustva učenika koji su oduševljeni izvannastavnim sadržajima, ali i iznenađeni svojim postignućima u glazbenom stvaralaštvu kojemu se Vidulin-Orbanić iznimno posvećuje. Tvrdi da bi učenicima trebalo dopustiti da istražuju, otkrivaju, imenuju, opisuju i uspoređuju kako bi samostalno počeli pronalaziti zanimljive analogije, kreirati svoje uratke, proširivati osobna znanja, kombinirati i vrijednovati. Ona kaže: „Dopustim im da 'isprobaju' prijedloge, da propituju njihovu vrijednost, zamijene ili odbace ideju, kritički promišljaju, cjeloživotno se obrazuju te posvećuju punu pozornost društvu, zajednici, znači omogućiti učenicima da žive prave vrijednosti na pravim temeljima“ (Vidulin-Orbanić, 2008, str. 106).

U glazbenom kontekstu, osnovnoškolskom obrazovanju treba posvetiti pozornost u razvijanju glazbenih dispozicija. Učenički stvaralački entuzijizam ostvarit će se posredstvom izražajnog i lijepog pjevanja, slušanja glazbe i vještim improvizacijama; igrajući se glazbalima, istraživat će zvučne mogućnosti svakog glazbala te započinjati najjednostavnije muziciranje. Učenike treba poticati na osobno doživljavanje glazbe, na razmišljanje o vlastitim stvaralačkim mogućnostima kako bi ostvarili estetski doživljaj i razvili bogatstvo osjećaja (Vidulin-Orbanić, 2005). U *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* (2013) navodi se da su izvannastavne aktivnosti najdjelotvorniji način sprječavanja društveno neprihvatljivoga ponašanja, a iznimno su poticajni za samoaktualizaciju učenika i samostalno-istraživačko učenje.

Postoje glazbene izvannastavne aktivnosti unutar samih osnovnih škola i izvan njih. Unutar škola odvijaju se izvannastavne glazbene aktivnosti u sklopu zbora i orkestra. U novom se programu posebna važnost pripisuje radu u ansamblima – zboru i, gdje god je moguće,

orkestru (tamburaškom, harmonikaškom, puhačkom). To su prava mjesta aktivnog muziciranja i to iz dvaju razloga: prvo, jer je jedino u ansamblima, a ne u razredu moguće postići razinu muziciranja dostojnu predmeta i učenika, i, drugo, u ansamble će se učenici uključivati vlastitom voljom, bit će, dakle, intrinzično motivirani (Rojko 2012). Dubovicki, Svalina i Proleta (2014) ističu da je najmanje zastupljeno glazbeno područje glazbena kreativnost jer ono ne postoji ni u jednoj osnovnoj školi. Glazbena kreativnost u nastavi glazbene kulture odnosi se na glazbeno stvaralaštvo djece. To stvaralaštvo učenici mogu ostvariti raznim aktivnostima. Primjerice, “tako da mijenjaju poznate pjesme, stvaraju nove jednostavne melodije, da preoblikuju melodije variranjem, harmoniziranjem, ekspresivnim oblikovanjem (dinamika, artikulacija i tempo) i orkestriranjem ili kreiranjem melodije na zadani tekst” (str. 3). Izvan škola postoje aktivnosti unutar glazbenih škola, gradskih ili crkvenih zborova, raznih plesnih družina, folklornih ansambla (Blašković, 2014-2015).

5.1. Izvannastavne glazbene aktivnosti unutar škola

Učenici u osnovnim školama mogu se uključiti u izvannastavne aktivnosti zborskog pjevanja, sviranja u orkestru i (eventualno) u neku folklornu sekciju.

5.1.1. Pjevački zbor

Pjevanje je glazbeno izražavanje ljudskim glasom i jedan od najstarijih oblika muziciranja. Prema građi skladbe može biti jednoglasno ili višeglasno, a prema izvedbenom sastavu solističko ili u duetu, tercetu, kvartetu, kvintetu, sekstetu, septetu, oktetu, nonetu i zorno. Pjevanje je redovito povezano s riječima, ali može biti i bez teksta. Pjevati se može uz instrumentalnu pratnju ili bez nje (a cappella) (Muzička enciklopedija 3, 1977, str. 89). Zborsko pjevanje vrlo je star oblik zajedničkog vokalnog muziciranja. Svi narodi temelje svoju glazbenu povijest prvenstveno na postojanju zajedničkog pjevanja i plesanja. U glazbi nema predrasuda, ona spaja ljude različite vjere, rase, dobi, različitog društvenog položaja. Okupljanje pjevača u zajedničkom pjevanju posebno je bilo prisutno u trenutcima religioznih svečanosti i narodnih obreda. Još je u staroj Grčkoj riječ *koros* označavala prostor za pjevanje i plesanje, ali i skupinu izvođača, koja u početku nije bila prevelika (12 do 14 pjevača). Od XV. st. zbor se postupno razvija u pojam kakav ga danas tumačimo (Muzička enciklopedija 3, 1977, str. 89). Pjevački zbor je najčešći i najrašireniji oblik muziciranja u osnovnim školama. On je često i jedina mogućnost aktivnog sudjelovanja učenika u umjetničkom ostvarenju u osnovnim školama u kojoj oni upoznaju glazbu i usvajaju temelje glazbene kulture. Pjevački

zbor ulazi u sastavni dio nastavnog plana rada, ima vlastiti program rada, svoje zadatke i ciljeve. Kvaliteta školskoga pjevačkoga zbora osobito je važna s obzirom na to da je zbor glavni nositelj svih školskih i izvanškolskih manifestacija te je ogledalo rada svake osnovne škole (Završki, 1979).

Postoji više vrsta pjevačkih zborova (Drmić, 2016, str. 1):

- mješoviti zbor se sastoji od ženskih i muških glasova,
- muški zbor se sastoji isključivo od muških pjevača, mogu ga sačinjavati samo muškarci, ili dječaci i muškarci,
- ženski zbor se sastoji isključivo od pjevačica,
- dječji zbor sastoji se od djevojčica i dječaka,
- također postoje djevojački i dječjački zborovi,
- klape

Sudjelovanjem u pjevačkom zboru, ističe Završki (1979) učenici stječu pjevačku tehniku, počinju upoznavati i razumijevati jezik glazbe te na taj način usvajaju temelje opće glazbene kulture i učvršćuju znanja usvojena redovitim nastavom glazbene kulture. Isto tako usvajaju dragocjen dio nacionalne kulture jer dobivaju uvid u umjetničko i narodno stvaralaštvo vokalne glazbe, ne samo svog naroda već i glazbene kulture drugih naroda. Rad u zboru uči učenike da svoje individualne sposobnosti prilagode zajednici. Zborsko pjevanje svojim sadržajem pridonosi dubljem upoznavanju pojedinih naroda, koji putem specifičnih ritmova, melodija i tekstova izražavaju svoj kraj, način života, svoje misli i osjećanja. Pjevački zbor ne smije biti skupina učenika koji se sastaju ponekad da bi na brzinu propjevali pjesme kako bi upriličili školske svečanosti. Takav način pjevanja je ispod dječjeg prosjeka i stvarnih učeničkih mogućnosti. Nastup zbora u velikom dijelu je i nastup škole, pa neuspjeh zbora ujedno je i neuspjeh škole.

Šulentić Begić (2010) napominje da se probe malog pjevačkog zbora ne mogu se voditi jednako kao probe velikog pjevačkog zbora. Repertoar zbora treba biti prilagođen učenicima. Od prvog do četvrtog razreda to trebaju biti jednostavne kraće pjesme, s prikladnim tekstom razumljivim tom uzrastu. Najzanimljivije su pjesme vezane za određeni period-godišnja doba, priroda, blagdani, maskenbal. Prvenstveni cilj ovog zbora je stjecanje elementarnog pjevačkog umijeća da bi se lakše uključili u veliki zbor. Zbog toga učenici koji pohađaju

pjevački zbor uglavnom pjevaju jednoglasno jer su mala i tek se privikavaju na skupno pjevanje.

Završki (1999) tvrdi kako pri pjevanju, pjevač ne bi trebao pokazivati nikakav napor pri izvođenju skladbi. „Za nesmetano djelovanje mišića koji sudjeluju u tvorbi glasa najbolje je da učenici pjevaju stojeći, i to tako da težinu tijela drže podjednako obje noge.“ (str. 35) Tu je vrlo važna uloga učitelja koji treba od početka ukloniti sve vanjske vidljive znakove nelagodnosti kao što su mrštenje čela, zakrivljena usta, dizanje ramena, grčenje šaka, skretanje pogleda prema gore ili dolje i dr. Treba sačuvati dječji glas da ostane gibak, razigran i dalje ga razvijati da se stvori lijepo i pravilno pjevanje s jasnom artikulacijom. Da bi to postigao treba voditi računa o pravilnom sjedenju tijekom pjevanju, o pravilnom disanju, postavi glasa, dikciji, intonaciji, osjećaju ritma, tempu, dinamici i na kraju je vrlo bitna umjetnička izražajnost skladbe koja se izvodi.

5.1.2. Orkestar

Osim pjevanja i plesanja, učenici obično pohađaju tamburaški orkestar koji je cilj orkestralnog sviranja u osnovnoj školi. Tamburaški orkestar je skupina tamburaša koji zajedno sviraju na tamburama različitih veličina i oblika. Tambura je narodni žičani trzalački instrument kojeg su na balkansko područje donijeli Turci u vrijeme svojih osvajanja u XIV. i XVI. stoljeću. Da je tambura, kao narodni instrument, važan dio naše kulturne tradicije ističe Leopold (1995): „Ono što su gajde Škotima, balalajka Rusima, gitara Španjolcima, mandolina Talijanima, to je tambura Hrvatima.“ (str. 31). Svirači za vrijeme izvođenja glazbe sjede, a pred sobom imaju stalke s notama. Ako je orkestar sastavljen od većeg broja glazbenika, na pojedinim dionicama svira više njih. Kao izvannastavna aktivnost mogu se formirati tamburaški sastav od 5 do 9 učenika, tamburaški ansambl do 15 učenika, a tamburaški orkestar preko 15 učenika. Tamburaški ansambl do 15 svirača pretežno ima ulogu pratnje pjevačima, dok se veća skupina, tamburaški orkestar, najčešće se bavi koncertnim muziciranjem (Leopold, 1995).

5.1.3. Folklor

Riječ folklor je termin za skup narodnih (pučkih) običaja, predaja i vjerovanja, a dolazi od složenica engleske riječi *folk* (narod) i *lore* (znanje/mudrost). Ivančana (1971) folklor definira kao umjetnost koja svjedoči o životu i maštovitosti jednog naroda. Narodni (folklorni) plesovi su dio folklor pa se zato doživljavaju kao integralni dio narodnog izričaja, skupa sa nošnjama, frizurama i nakitom. Folklorna (narodna, pučka ili tradicijska) glazba je glazba

usmene tradicije koja se izvodi i prenosi slušanjem i pamćenjem (str. 9). Narodni ples ima veliku društvenu i odgojnu važnost i ulogu jer se ljudi bolje upoznaju, razvija se multikulturalnost, razvija se zajedništvo. Folklorna glazba okuplja ljude koji dijele ljubav prema narodnim običajima bilo radi rekreacije ili zabave, društvenog života, nastupanja i slično. Ono je svakom pristupačno, ne pravi razlike na osnovi vjere, staleža, spolova i dobi. Pogotovo je to važno u školama, jer u današnje vrijeme dijete većinu svog slobodnog vremena provodi na računalu na internetu igrajući raznorazne igre umjesto da se druži sa svojim vršnjacima. Dječje folklorno stvaralaštvo u Hrvatskoj još nije dovoljno znanstveno istraženo i sistematizirano, a vrlo malo je prisutno u literaturi, što ukazuje na činjenicu da se tom važnom dijelu tradicijskog života poklanjalo vrlo malo pozornosti. Ima sve bitne elemente usmene kulture, jer su se mnogi stari običaji prenosili upravo usmenom predajom s koljena na koljeno (Knežević, 1993).

Kako bi se učenicima pravilno prenijeli folklorni plesovi i igre, od učitelja se zahtjeva stručnost, znanje i odgovornost. Većina učitelja nije nikada pohađala glazbene škole, zbor niti sudjelovala u kulturno umjetničkim društvima pa im se preporuča da se učlane u njima najbliži KUD¹.



Slika 1 - Djevojčice na probi folklor

Učitelj sam mora odabrati sadržaj i raznovrsne plesove za učenike kako im ne bi postali monotoni. Učenike prvenstveno treba upoznati s narodnim plesom zatim krenuti s uvježbavanjem.

¹ KUD = Kulturno umjetničko društvo

5.2. Izvannastavne glazbene aktivnosti izvan redovnih škola

Izvanškolske glazbene aktivnosti najčešće se provode u okviru raznih plesnih oblika i gimnastike.

5.2.1 Ples

Ples je niz sukcesivnih pokreta jednog dijela tijela ili više dijelova, naizmjenično mijenjanje položaja ruku, nogu ili glave, savijanje trupa itd. na mjestu, u sjedećem položaju ili u pokretu: izvodi se redovito uz akustičnu pratnju. Najčešće se prati pjevanjem, uz instrumentalnu glazbu, uz sviranje bubnja, pljeskanjem ruku i slično. Plesovi mogu biti kolektivni (grupni), u parovima i pojedinačni. Po vanjskom su obliku kolektivni plesovi izduženi (frontalni), kružni (u obliku kruga - kola), zmijoliki itd. (Maletić, 1986).

Maletić (1986) ističe kako je ples stalni prijelaz iz jednog pokreta u drugi. Kod plesa tijelo prelazi iz jednog položaja u drugi iz jedne visine u drugu iz jednog stupnja brzine u drugi itd. U koreografskoj kompoziciji prelazi moraju imati svoju tematsku opravdanost. Ovisi o koncepciji plesa da li će oni biti nagli ili postepeni, naglašeni ili nenaglašeni.

Plesovi se mogu podijeliti na narodne plesove, društvene ili standardne plesove te suvremeni plesni izričaj (Maletić, 1986). Prema *Pravilniku plesnih disciplina i stilova, Hrvatskog sportskog plesnog saveza* (2018) postoje različite plesne forme: balet, jazz dance, suvremeni ples, društveni plesovi, step, folklor, street dance, techno, hip hop, breakdance, smooth plesovi (engleski i bečki valcer, tango, foxtrot).

5.2.2. Balet

Definicija baleta prema *Općoj enciklopediji* (1977) je vrsta plesa uz glazbenu pratnju na umjetničku glazbu u kojem se pokretima tijela i mimikom nastoji prikazati dramska radnja. Potječe od talijanske riječi *ballo* koja znači ples. Balet dramski prikazuje odnosno priča neki sadržaj, koji je napisan u libretu. Mnogi se baleti međutim, odvijaju bez scenske radnje, ponekad kao čisti, gotovo apstraktni plesni pokreti, obično usklađeni s glazbom koja ih prati (str. 392). Balet je dugo u društvu bio poznat kao ples za djevojčice, jedna od omiljenih aktivnosti djevojčica. Situacija se mijenja kada August Bournonvill, 1830. godine postaje direktor *Kraljevske baleta* u Danskoj. On nije htio da plesači budu samo statisti i pridržavaju plesačice već je htio da budu ravnopravni u virtuoznosti s plesačicama. Ta njegova želja nije izazvala oduševljenje među plesačicama toga doba, ali je karakterističnom plesnom tehnikom

uspio uspostaviti scensku i plesачku ravnopravnost. Iako se danas sve više smanjuje razlika između upisanih dječaka i djevojčica u baletne škole i dalje je broj djevojčica znatno veći. (Brkljačić, 2013).



Slika 2 - Djevojčice na probi baleta

5.2.3. Suvremeni ples

Suvremeni ples je umjetnost 20. stoljeća za koju su karakteristični različiti suvremeni plesni smjerovi. Oni polaze s teoretskih ishodišta suvremenog odnosno odgojnog plesa kojeg je osnovao Rudolf Laban, a njegov rad nastavila Ana Maletić. Uz pomoć plesne pedagoginje Brede Kroflič postao je osnovna metoda u plesnom odgoju u vrtićima i osnovnim školama. Rudolf Laban je ples shvaćao kao odgojno sredstvo u kojem je tijelo instrument za istraživanje i kojim se komunicira putem osjećaja, emocija, misli, priča, događaja. Naglašavao je ravnopravnost članova u plesnim grupama u kojima svatko doprinosi uspjehu cjeline i u kojima nema pojedinaca koji iskaču. Individualno stvaranje u grupi je usmjeravao prema suradnji, prilagođavanju, vođenju i podređivanju skupini radi dosezanja zajedničkog cilja (Maletić, 1983).

5.2.4. Društveni plesovi

Društveni plesovi su plesovi koji su se razvili iz narodnih plesova diljem Europe i Amerike. Osmislili su ih europski i crnački narodi. Oni se dijele na standardne društvene plesove koji uključuju *engleski valcer*, *tango*, *bečki valcer*, *slowfox* i *quickstep*. U društvene plesove spadaju i latinoamerički plesovi kao što su *samba*, *cha-cha-cha*, *rumba*, *paso doble* i *jive* te sjevernoamerički plesovi i moderni plesovi poput *jazza*, *swinga*, *boogie woogie-a*, *rock'n rolla*, *twista* i *disco* plesova. Sve skupine imaju svoju društvenu i natjecateljsku - sportsku formu. Društveni oblici se koriste u različitim društvenim događanjima u kojima su uključena

druženja sa zabavom i plesom. Strukture društvenih plesova složena su kretanja, koja se pri promatranju doimaju jednostavnima i prirodnima. Društveni plesovi izvode se u parovima u zatvorenijem držanju u standardnim formama i otvorenijem u latinoameričkim formama. Budući da sve plesove karakterizira: kretanje cijelog tijela, povezanost s glazbom, uroda i primjenjivost u raznim društvenim prigodama, društveni plesovi pogodna su aktivnost za učenike mlađe školske dobi (Šumanović, 2005, str. 43).

5.2.5. Ritmička gimnastika

Specifični je oblik plesnih struktura ritmička gimnastika koja uz prirodne oblike kretanja, rekvizite (lopte, obruča, vijače, čunja i trake) i glazbenu pratnju, teži vrhunskom sportskom i estetskom izražavanju. Ritmička je gimnastika u jednostavnijem obliku prisutna u cjelini plesnih struktura programa tjelesne i zdravstvene kulture, a složeniji oblici ritmičke gimnastike pogodne su aktivnosti za djecu mlađe školske dobi (Šumanović 2005, str. 43).

6. ISTRAŽIVANJE

U ovom dijelu će se prikazati empirijski dio koji se bavi istraživanjem izvannastavnih aktivnosti.

6.1. Metodologija istraživanja

6.1.1. Problem i cilj rada

Problem rada temelji se na učestalosti pohađanja djece primarnog odgoja i obrazovanja u procesu izvannastavnih glazbenih aktivnosti bilo unutar škole ili izvan nje. Profili učitelja su različiti te sklonost prema glazbi i izvjesnu količinu znanja ne posjeduju svi te tako ne nude svi učitelji dodatne glazbene aktivnosti. Cilj rada je istražiti učestalost provedbe izvannastavnih glazbenih aktivnosti u nižim razredima osnovne škole te istražiti u koja su područja izvannastavnih aktivnosti učenici najčešće uključeni. Istraživalo se koliko učitelji nude izvannastavne glazbene aktivnosti. Ispitivala se učestalost pohađanja izvannastavnih aktivnosti s obzirom na spol učenika i raznovrsnost ponude škola u izvannastavnim aktivnostima. Sekundarni cilj rada je bio ispitati viđenje učenika i učitelja općenito prema sadržajima predmeta Glazbena kultura.

6.1.2. Metoda rada

Osnovna metoda rada temelji se na deskriptivnoj i kauzalno neeksperimentalnoj metodi istraživanja.

6.1.3. Instrument

U istraživanju se upotrijebio upitnik za učenike i učitelje samostalno konstruiran za potrebe rada. Prikupljali su se podaci objektivnoga tipa (spol, razred, pohađanje izvannastavnih glazbenih sadržaja, starost, staž, obrazovanje, stručna sprema...) i subjektivnoga tipa (mišljenje o određenim pojavama). Koristila su se dihotomno postavljena pitanja i pitanja petstupanjske ljestvice ordinalnog tipa. Pitanja su bila zatvorenog i otvorenog tipa. Izračunata je valjanost upitnika koja je statistički prihvatljiva, a prikazana je Cronbach alfa koeficijentom ($\alpha=0,720$).

6.1.4. Analiza podataka i upotrebljene statističke metode

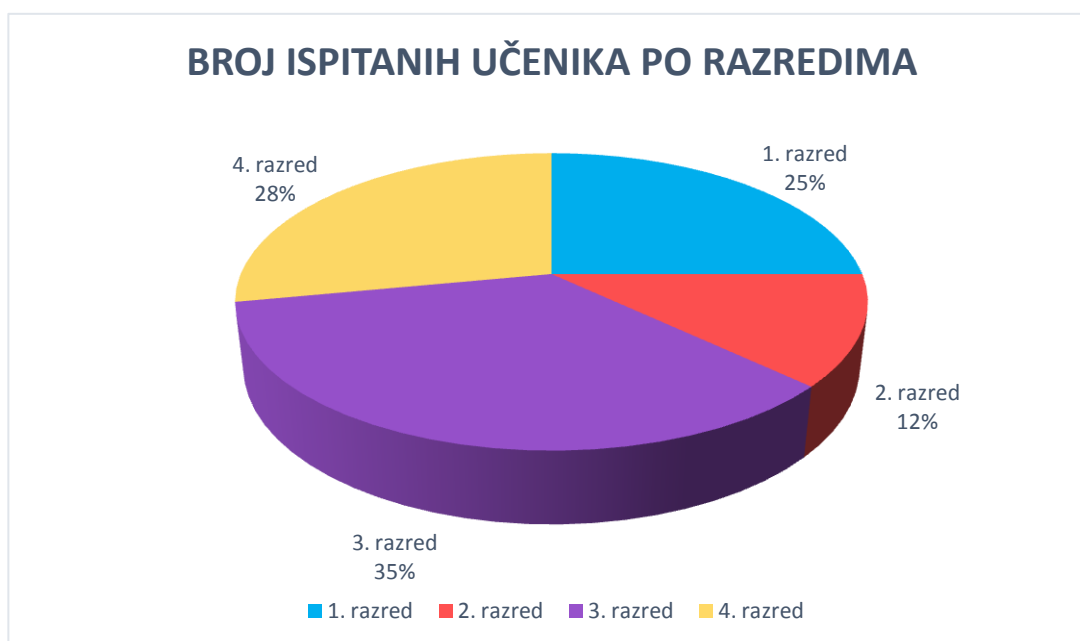
Prikupljeni podaci obradili su se u Microsoft Office Excel programu 2010. Za osnovnu analizu podataka upotrijebila se deskriptivna statistika. Za nominalne i ordinalne varijable

izračunati su pokazatelji koji su izraženi apsolutnom (f) i relativnom frekvencijom (%). Za intervalne varijable izračunala se aritmetička sredina (M), modus (Mo), medijan (Md), standardni otklon (SD) te mjera normalne raspodjele (kurtosis i skweness).

6.1.5. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 100 učenika primarnog odgoja i obrazovanja. Sudjelovali su učenici prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda. Distribucija učenika prikazana je u grafikonu 1. S obzirom na broj ispitanika u sljedećim grafovima prikazan je omjer ispitanika muškog i ženskog spola.

Grafikon 1. Distribucija učenika prema razredima (N=100)



Grafikonom 1. prikazan je broj ispitanih učenika prema razredima (N=100). Najviše je ispitano učenika trećeg (35%) i četvrtog razreda (28%), dok ih je najmanje sudjelovalo iz drugog razreda (12%). Od prvih razreda sudjelovalo je 25% učenika.

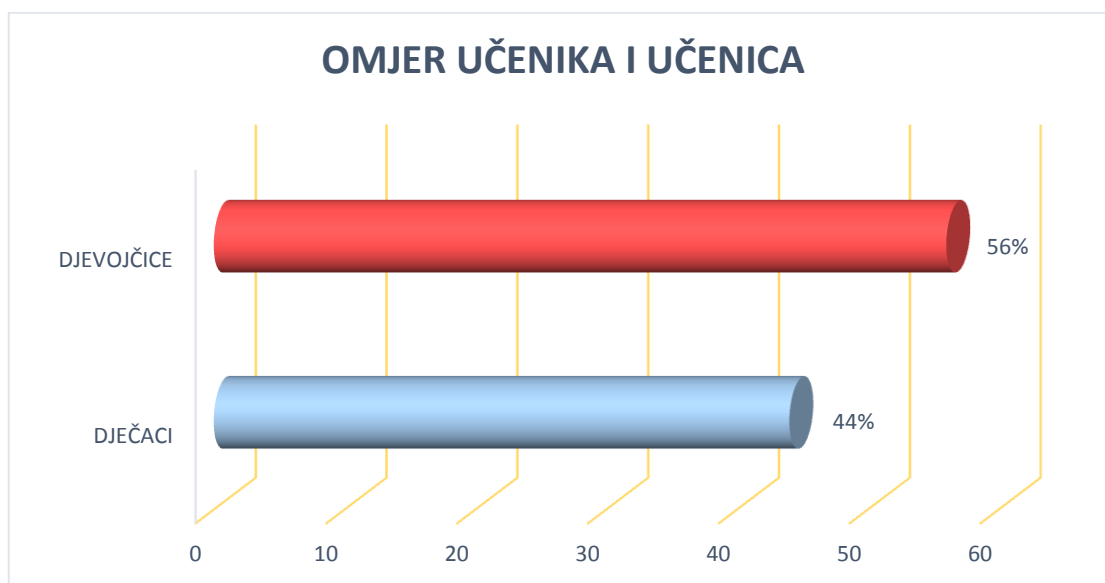
U tablici 1. prikazani su rezultati s obzirom na spol učenika.

Tablica 1. Podjela ispitanih učenika po spolu

	f	%
Muški	44	44,0%
Ženski	56	56,0%
Ukupno	100	

Isti rezultati prikazani su i u grafikonu 2.

Grafikon 2. Omjer ispitanih učenika i učenica



Iz tablice 1. i grafikona 2. vidljivo je kako je u istraživanju sudjevalo više djevojčica (56,0%), a dječaka je manje (44,0%).

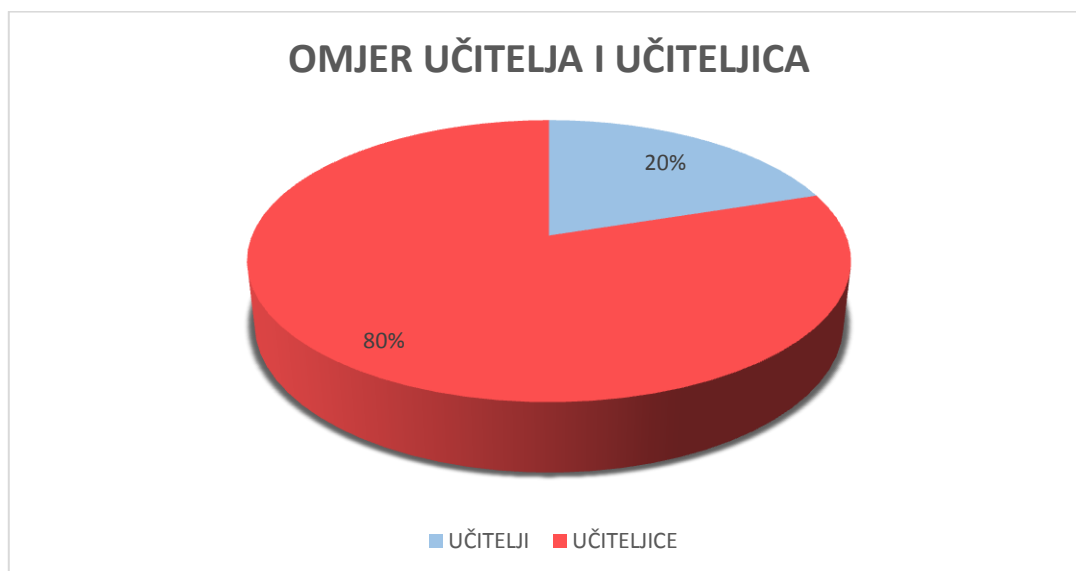
U istraživanju su sudjevali i učitelji iz škola u Zagrebu i Sisku. U tablici 2. prikazana je distribucija učitelja s obzirom na spol.

Tablica 2. Podjela ispitanih učitelja po spolu

	f	%
Muški	6	20,0,0%
Ženski	24	80,0%
Ukupno	30	

S obzirom na broj ispitanika u sljedećim grafovima prikazan je omjer ispitanika muškog i ženskog spola.

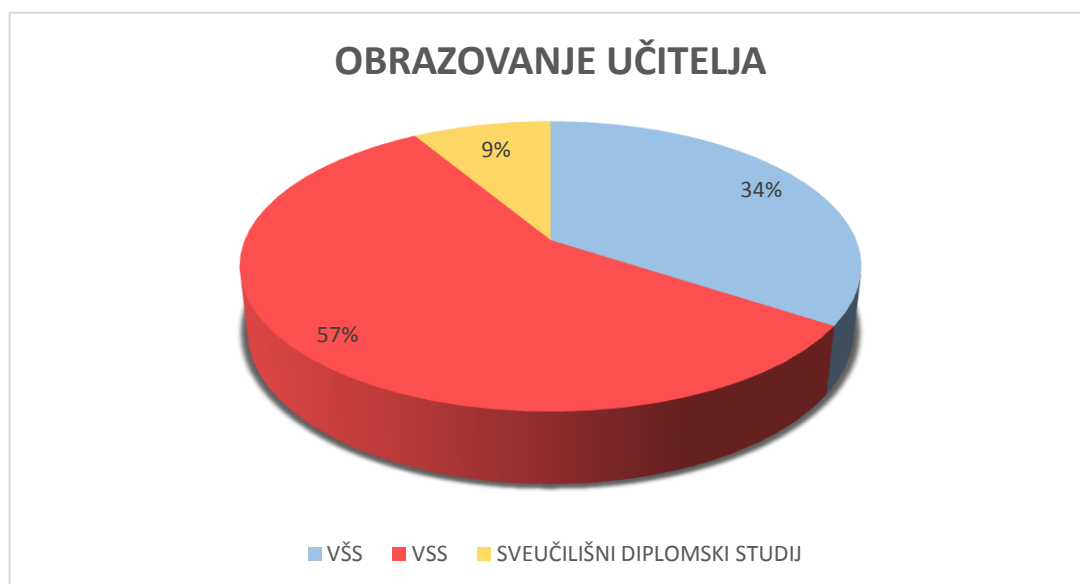
Grafikon 3. Omjer učitelja i učiteljica (N=30)



Iz tablice 2. i grafikona 3. vidljivo je kako se broj učitelja i učiteljica bitno razlikuje. Sveukupno je u istraživanju sudjelovalo 30 učitelja razredne nastave (N=30). Od ukupnog je broja 6 učitelja (20%) i 24 učiteljice (80%).

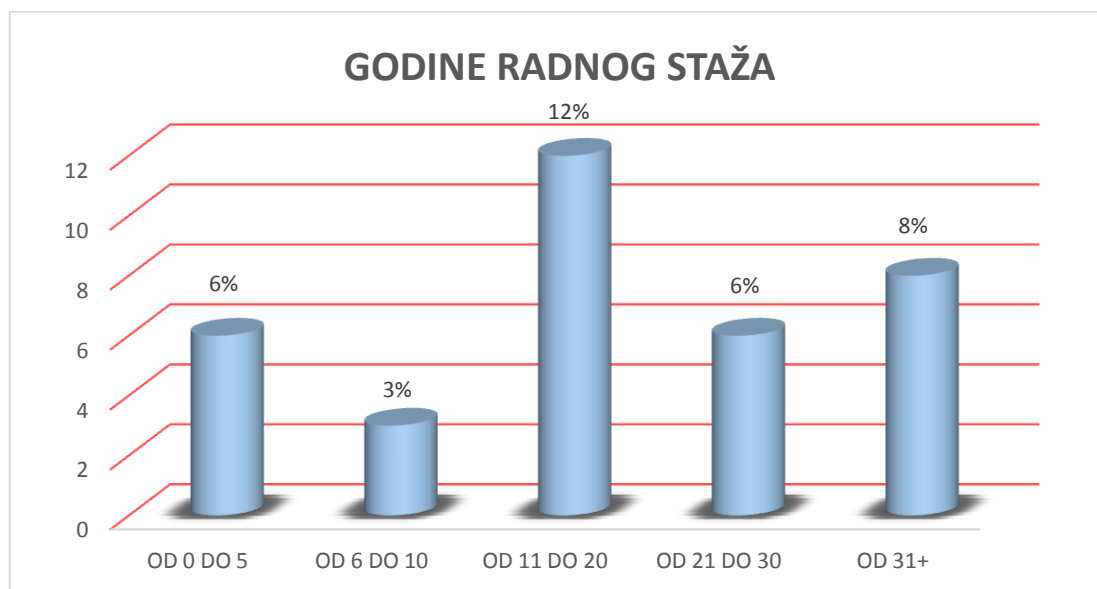
U Republici Hrvatskoj obrazovanje učitelja vršilo se na više načina. Danas u praksi postoji mali broj učitelja i učiteljica koji su završili višu učiteljsku školu prije tridesetak godina. Potom je uvedena visoka škola u trajanju od četiri godine, a zadnjih desetak godina provodi se sveučilišno visoko obrazovanje u trajanju od pet godina.

Grafikon 4. Obrazovanje učitelja (N=30)



Grafički prikaz *obrazovanja učitelja* pokazuje kako većina učitelja ima visoku stručnu spremu čak njih 57%, dok samo 9% sveučilišni diplomski studij. To objašnjava i sljedeći grafički prikaz. Većina učitelja radi u svojoj struci više od 11 godina (12%).

Grafikon 5. Prikaz godina radnog staža učitelja (N=30)



Iz priloženog grafikona vidljivo je da većina ispitanih učitelja u svojoj struci radi više od 11 godina, njih 12%. U rasponu od 0 do 5 godina te od 21 do 30 godine radi podjednaki broj učitelja (6%). Učitelja u kategoriji radnog staža 31+ godina ima 8%. Najmanji je postotak učitelja koji u svojoj struci rade od 6 do 10 godina (3%).

6.2. Interpretacija rezultata

„Kako je glazba vrlo značajan dio ljudske kulture, ona mora imati svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju. Nastavu glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela: jedno je *psihološko*, a drugo *kulturno-estetsko*. Psihološko načelo uzima u obzir činjenicu da učenici u pravilu vole glazbu i da se njome žele i aktivno baviti (pjevati, svirati). S druge strane, *kulturno-estetsko* načelo polazi od toga da nastava glazbe mora učenika i pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompetentan korisnik glazbene kulture.“ (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2013, str. 66).

Za razliku od redovite nastave, izvannastavne aktivnosti pružaju mogućnost uvažavanja učeničkih interesa i potreba, slobodu stvaralačkog djelovanja, te otvaraju put individualnom razvoju i inicijativi učenika. Prema tome, izvannastavne aktivnosti valja temeljiti na slobodi

izbora, dobrovoljnosti uključivanja, te zadovoljstvu bavljenja određenom aktivnošću koja osigurava i osobni razvoj učenika (Cindrić, 1992).

6.2.1. Rezultati istraživanja za učenike

Prema analizi učeničkih odgovora dobiveni su podaci o postotku zainteresiranih učenika za izvannastavne te izvanškolske glazbene aktivnosti. Istraženo je sudjeluju li u izvannastavnim glazbenim aktivnostima više djevojčice ili dječaci. Provjeravalo se koliko su aktivni te sudjeluju li rado na satima glazbene kulture.

Grafikon 6. Sudjelovanje učenika na satima glazbene kulture (N=100)

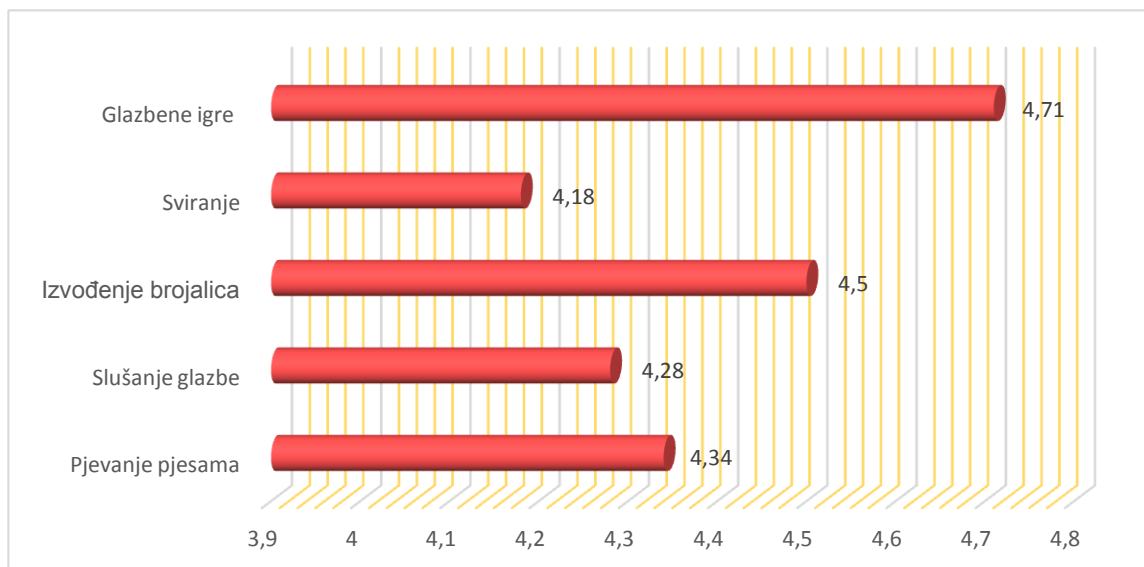


Priloženim se grafikonom prikazuje sudjelovanje učenika na satima glazbene kulture. Iz grafikona se može iščitati da postoji veliki interes i „ljubav“ učenika prema predmetu *Glazbene kultura*. Njih 89% odgovorilo je da rado sudjeluje na satovima glazbene kulture.

U nastavi glazbene kulture izvode se četiri područja glazbe. Prema *Nastavnom planu i programu* (2013) to su područje pjevanja, slušanja, sviranja i elementi glazbene kreativnosti. Unutar ta četiri područja izvode se različite glazbene aktivnosti. Najčešće su to pjevanje pjesma, izvođenje brojalica, slušanje glazbe, sviranje na dječjem instrumentariju, izvođenje

različitih glazbenih igri (Dobrota, 2012). U grafikonu 7. prikazani su rezultati mišljenja ispitanika u kojim glazbenim aktivnostima rado sudjeluju.

Grafikon 7. Frekvencije mišljenja učenika o aktivnostima na satu glazbene kulture



Učenici vrlo rado sudjeluju na satima glazbene kulture. Najradije sudjeluju u glazbenim igrama (4,7), dok najmanje u sviranju (4,18). Učenici rado izvede brojalice (4,5), rado slušaju glazbu (4,28) te vole pjevati pjesme (4,34).

Od učenika je zatraženo da na skali brojeva od 1-5 označe koliko im je pojedina aktivnost zanimljiva gdje 1 - znači da učenik ne sudjeluje rado uopće; 2 - ne sudjeluje rado; 3 - djelomično sudjeluje rado; 4 - sudjeluje rado; 5 - sudjeluje rado u potpunosti.

Tablica 3. Ocjene učenika za aktivnosti glazbene kulture (N=100)

	Min	Max	M	Mo	Md	SD	Skewness	Kurtosis
Pjevanje pjesama	1	5	4,48	5	5,00	0,48	-2,36	4,63
Slušanje glazbe	1	5	4,59	5	5,00	0,48	-2,55	6,48
Izvođenje brojalica	1	5	4,22	5	5,00	0,48	-1,68	1,69
Sviranje na dječjem instrumentariju	1	5	4,14	5	5,00	0,48	-1,50	0,67
Glazbene igre	1	5	4,61	5	5,00	0,48	-2,75	0,48

Iz tablice je vidljivo kako učenici rado sudjeluju u glazbenim aktivnostima. Najniža aritmetička sredina iskazana je za *sviranje na dječjem instrumentariju* ($M=4,14$), potom *izvođenje brojalica* ($M=4,22$), *pjevanje pjesama* ($M=4,48$) i *slušanje glazbe* ($M=4,59$). Najradije sudjeluju pri glazbenim igrama ($M=4,61$). Učenici rado sudjeluju u svim navedenim aktivnostima što pokazuju vrijednosti medijana i moda koji je iskazan u maksimalnom broju skale za sve čestice. Glazbene igre pomažu u stvaranju opuštenog ozračja u razredu, doprinose zanimljivosti, uklanjaju monotoniju stoga su učenici pažljiviji na satu. Pomoću njih učenici nesvjesno, kroz igru te na zabavan način usvajaju glazbena znanja i vještine i uočavaju glazbene sastavnice. Izvođenje brojalica nalazi se na drugom mjestu. Nešto manje od izvođenja brojalica, učenici vole pjevati pjesme. Sviranje i slušanje glazbe nalaze se na posljednjem mjestu.

S obzirom da učenici rado sudjeluju na satovima glazbene kulture željelo se ispitati koliko participiraju u izvannastavnim glazbenim aktivnostima koje nude škole koje pohađaju (Grafikon 8).

Grafikon 8. Postotak učenika koji pohađaju izvannastavne glazbene aktivnosti (N=100)



Vidljivo je iz grafikona koji postotak ispitanih učenika sudjeluje u izvannastavnim glazbenim aktivnostima u svojoj školi. Od ukupno 100 ispitanika, prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda, samo 39% učenika sudjeluje u jednoj od glazbenih aktivnosti u školi koju pohađa. Preostalih 61% učenika izjasnilo se da ne sudjeluje ni u jednoj izvannastavnoj glazbenoj aktivnosti.

Ispitalo se koliko učenika sudjeluje u izvannastavnim aktivnostima s obzirom na spol.

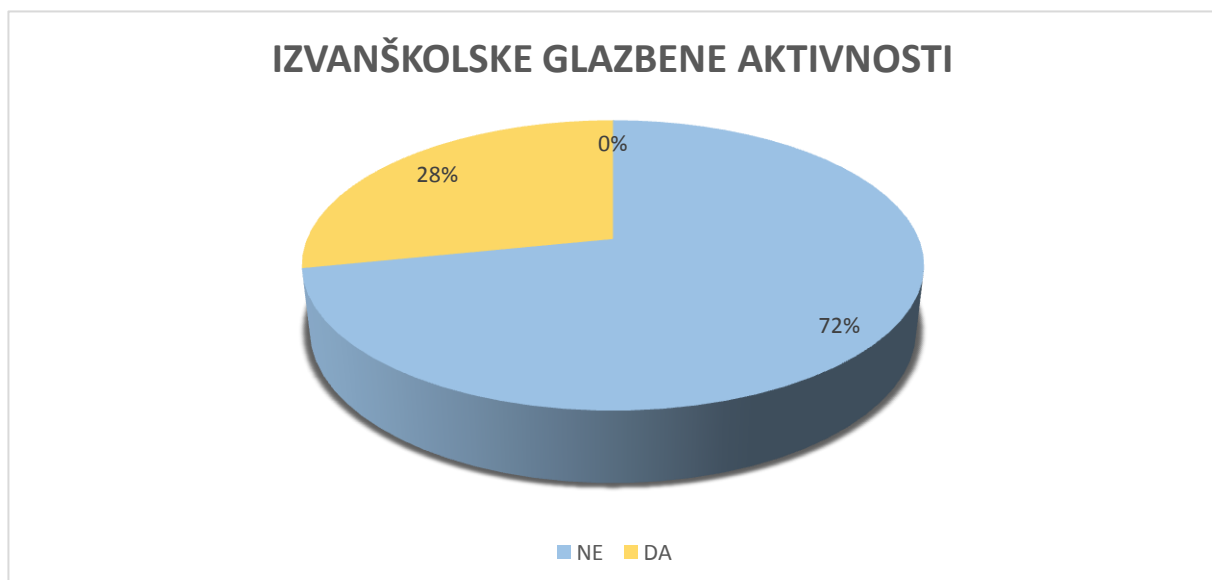
Grafikon 9. Sudjelovanje učenika u izvannastavnim glazbenim aktivnostima s obzirom na spol



Od ukupnog broja ispitanih učenika, 40% dječaka izjasnilo se da rado pohađa jednu od izvannastavnih glazbenih aktivnosti dok je djevojčica 60%. Rezultati istraživanja pokazuju kako ne postoji velika razlika u sudjelovanju između dječaka (40%) i djevojčica (60%). Dječaci i djevojčice podjednako sudjeluju u izvannastavnim glazbenim aktivnostima, no općenito se i dalje jako mali broj učenika (61%) uključuje u aktivnosti izvan nastave. Postavlja se pitanje koji je razlog premalog broja uključenih učenika u izvannastavne glazbene aktivnosti.

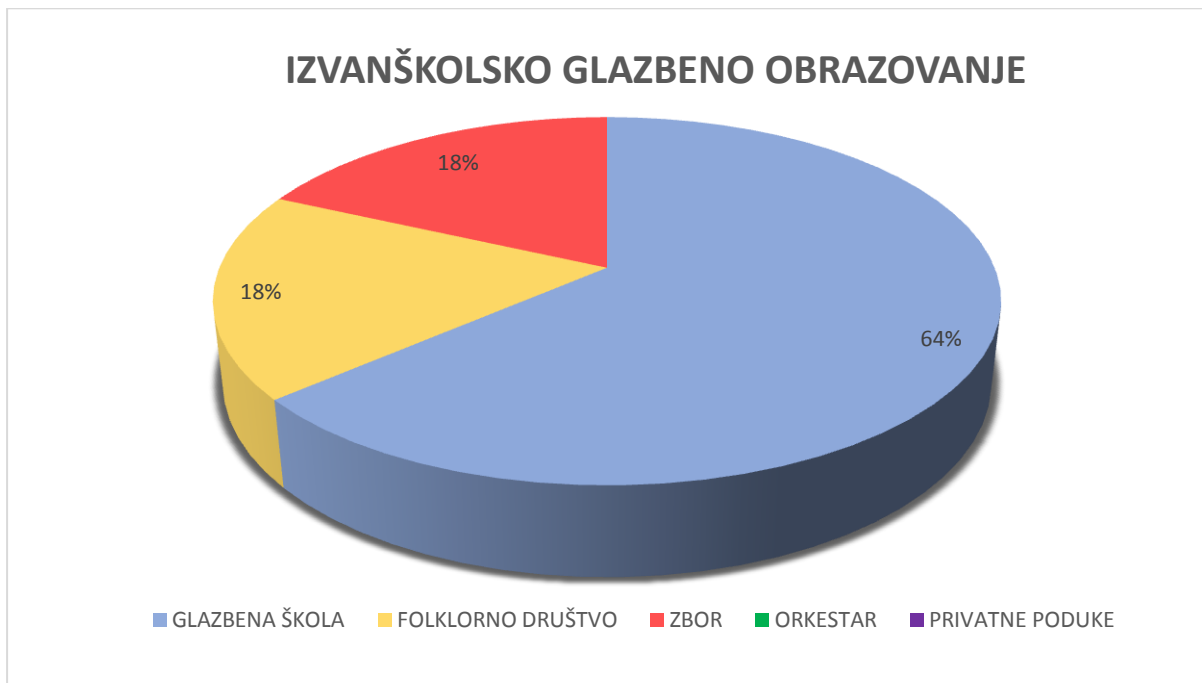
Zbog nedostatka izvannastavnih glazbenih aktivnosti učenici posežu za izvanškolskim glazbenim aktivnostima. Ljubav prema glazbi te glazbene hobije traže na mjestima izvan škole.

Grafikon 10. Postotak učenika koji pohađaju izvanškolske glazbene aktivnosti



Rezultati grafikona 10 prikazuju da 28% učenika ulaže u svoje glazbeno obrazovanje izvan škole. Svaku novu školsku godinu učenici i učitelji započinju s novim idejama i planovima kako bi svaka nova bila uspješnija od prethodne. Učitelji, uz nastavu, osmišljavaju dodatne, nove, kreativne programe i sate, a učenici ih prema svojim interesima biraju te se u njih uključuju. Već se na prvom školskom satu nove školske godine učenici raspituju i javljaju za razne aktivnosti. Unatoč trudu i entuzijazmu dijela učitelja i dalje je zastupljenost aktivnosti izvan nastave u školama mala.

Grafikon 11. Izvanškolske glazbene aktivnosti u kojima učenici sudjeluju



Priloženim je grafikonom jasno vidljivo da učenici zbog nedostatka i premale raznolikosti izvannastavnih aktivnosti, svoje slobodno vrijeme najčešće provode u glazbenim školama (64%). Podjednako se učenici opredjeljuju za folklorno društvo (18%) i zbor (18%). Privatne poduke te orkestar jedne su od izvanškolskih aktivnosti za koje se niti jedan od ispitanih učenika nije izjasnio da ih pohađa.

6.2.2. Rezultati istraživanja za učitelje

Učitelji su važni u kreiranju dodatnih sadržaja za učenike. Oni su glavni pokretači i organizatori u izvođenju izvannastavnih aktivnosti. Otkrivaju učeničke sposobnosti, savjetuju

učenike, vode ih, njeguju njihove interese, obogaćuju njihov život te ga čine zanimljivijim i raznolikijim.

Učiteljima je postavljeno pitanje vode li jednu od glazbenih izvannastavnih aktivnosti kako bi se dobio uvid o tome koliko su izvannastavne glazbene aktivnosti zastupljene u pojedinim školama te vode li pojedinu aktivnost jedan ili više učitelja.

Grafikon 12. Postotak učitelja koji vode izvannastavne glazbene aktivnosti



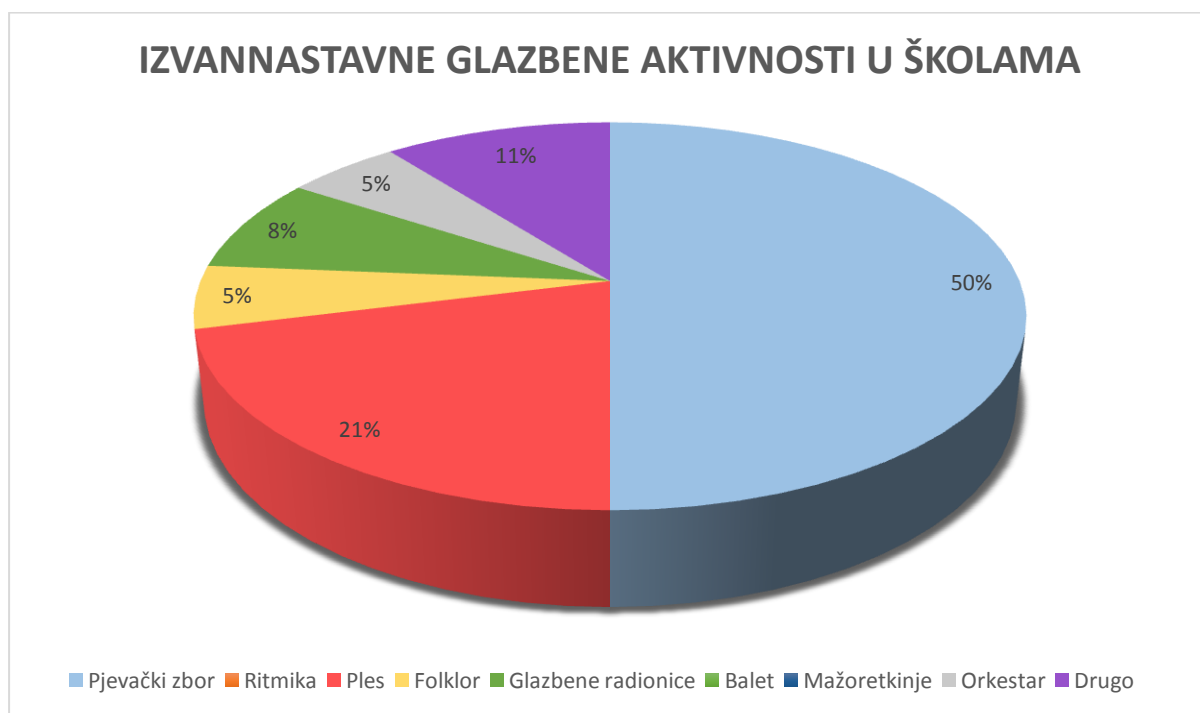
Iz priloženog je grafikona vidljivo je da unatoč broju ispitanih visoko obrazovanih učitelja, samo njih 20% uključeno u provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Učitelji koji provode izvannastavne glazbene aktivnosti, u upitniku su naveli kako iste vode po dva školska sata tjedno. Na pitanje kako organiziraju godišnje programe na kojima učenici pokazuju rezultate, naučena znanja i vještine stečene sudjelovanjem u aktivnostima, učitelji objašnjavaju različitim odgovorima: organiziraju ih samostalno, po tjednima ili na školskim priredbama.

Pokazalo se kako su oni učitelji koji vode izvannastavnu glazbenu aktivnost, njih 6 (20%), sami poticali i inicirali da se ta aktivnost pokrene i održi u njihovoj školi. Svojevoljno su se prijavili za vođenje aktivnosti. Smatraju da su izvannastavne aktivnosti u školama potrebne i važne te ih vođenje istih ispunjava. Preostalih 24 ispitanih učitelja (80%), su na pitanje žele li

voditi izvannastavne glazbene aktivnosti u školi u kojoj rade odgovorili negativno. Kod većine se učitelja osjeća strah i osjećaj nedovoljne kompetencije za organiziranje i vođenje izvannastavne aktivnosti. Ukoliko im škola ponudi priliku za izvođenje pojedine glazbene aktivnosti, ulogu voditelja prepuštaju onim učiteljima koji su bili u barem nekom bliskom doticaju sa sadržajem te aktivnosti.

Provjeravala se raznovrsnost glazbenih aktivnosti u školama te koja se od navedenih aktivnosti najčešće izvodi. Učitelji su imali mogućnost više odgovora te nadopunjavanja izvannastavnih glazbenih aktivnosti koje se ne nalaze na popisu najčešće izvođenih, a postoje u školi u kojoj rade.

Grafikon 13. Postotak izvannastavnih glazbenih aktivnosti u školama



Grafikon 13. jasno prikazuje postotak izvođenja glazbenih izvannastavnih aktivnosti u školama. U većini škola zastupljeni su samo pjevački zbor (50%) i ples (21%). Nešto rjeđe od pjevačkog zbora i plesa, ispitanici su pod odgovor „drugo“ naveli glazbeno-scenske radionice (11%). Nakon glazbeno-scenskih radionica u školama se najčešće provode glazbene radionice (8%). Isti postotak izvođenja u školama dijele folklor (5%) i orkestar (5%). Ovakvi rezultati razjašnjavaju dilemu povezanu s pitanjem zašto učenici ne pohađaju izvannastavne glazbene aktivnosti u većem broju. Upravo zato što su u većini škola zastupljene samo dvije

izvannastavne glazbene aktivnosti. Vrlo je mali broj škola koje nude ostale izvannastavne glazbene aktivnosti. Premala raznovrsnost ponude izvannastavnih glazbenih aktivnosti „tjera“ učenike da svoje hobije i slobodno vrijeme provedu izvan škole.

Provedeno istraživanje pokazalo je kako je još uvijek nedovoljan broj izvannastavnih glazbenih aktivnosti u osnovnim školama. Razlog tomu nije nezainteresiranost učenika. Ankete pokazuju da učenici rado sudjeluju na satu glazbene kulture i da imaju želju naučiti pjevati, plesati te svirati instrument. Nekolicina se učenika glazbeno obrazuje izvan škole u glazbenim školama, folklornim skupinama itd. Interes učenika postoji, no nedostaju mogućnosti u školi. Razumljivo je da učitelji koji nisu završili glazbene škole ili se na bilo koji drugi način glazbeno obrazovali izvan petogodišnjeg studija ne žele organizirati niti voditi jednu od glazbenih izvannastavnih aktivnosti, radije to prepuštaju nekom kompetentnijem od njih ili nastavnicima glazbene kulture viših razreda. Drugi je razlog zbog kojeg izvannastavne glazbene aktivnosti izostaju u školama je nedostatak prostora i vremena. Mnoge bi se izvannastavne aktivnosti poklopile sa satima dopunske/dodatne nastave koja je nekolicini učenika od presudne važnosti. Iz tih razloga učenici svoje glazbeno obrazovanje traže izvan škole. Iako nisu skupe, glazbene se škole plaćaju. Državne nešto manje od privatnih, no svejedno postoje obitelji u kojima roditelji nisu u mogućnosti svojoj djeci priuštiti plaćanje istih. Glazbene su škole često jako udaljene od mjesta stanovanja učenika, a roditelji zbog poslovnih obaveza nemaju vremena djecu voziti. Isto tako, u glazbenim je školama ograničen broj upisa. Samo učenici koji na audiciji pokazuju više talenta od drugih imaju priliku upisati glazbenu školu. Izvannastavne glazbene aktivnosti unutar škole koju učenici pohađaju bile bi idealno rješenje za učenike i njihove roditelje.

7. ZAKLJUČAK

Izvanastavne aktivnosti imaju bitnu ulogu u odgojno-obrazovnom sustavu. Pomoću njih se lakše dopire do učenika. Vidulin-Orbanić (2008) navodi da su izvanastavne aktivnosti „mjesto životnoga zajedništva mladih, u kojima se osluškuje trend vremena, potrebe djece i njihovi interesi“ i one zapravo „nastavljaju obrazovno djelovanje škole uz poseban način rada s ciljem individualnoga razvoja“. (str. 103). Učenici sami biraju u kojim aktivnostima žele sudjelovati. Biraju ih prema svojim interesima i mogućnostima. Uključivanjem u izvanastavne aktivnosti, učenici odlučuju jedan dio svojega slobodnog vremena provesti u školi, a škola to treba prepoznati kao mogućnost dodatnoga odgojnog djelovanja. Budući da učenici rado sudjeluju u glazbeno-stvaralačkim aktivnostima, bilo bi dobro da svaka škola učenicima ponudi minimalno tri izvanastavne glazbene aktivnosti. Kvalitetne su one škole koje na prvo mjesto stavljaju kreativnost svojih učenika umjesto „bubanja“ mnoštva nepotrebnih činjenica. Ostale su škole neučinkovite i često štetne za razvoj učenika, kao i cijelog društva (Šiljković i sur. 2007).

Učenike je poželjno što više uključivati u glazbene stvaralačke aktivnosti. Prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* (2013) cilj predmeta *Glazbena kultura* te cilj izvanastavnih i izvanškolskih aktivnosti je upoznavati učenike sa osnovnim elementima glazbenog jezika, razvijati njihove intonacijske sposobnosti, dikciju, glazbeno pamćenje, razvijati vještinu sviranja, interes za novim glazbenim sadržajima iz područja pjevanja i potrebu za glazbenim izražavanjem, poticati potrebu za razvijanjem spretnosti i skladnosti pokreta i glazbe Razvijati estetsku osjetljivost učenika te afirmirati sklonost umjetničkoj glazbi, odgajati ljubitelja glazbe Važno je da izvanastavne aktivnosti vode učitelji koji pokazuju interes i potrebne vještine za uspješno izvođenje pojedine izvanastavne aktivnosti. Učenici mlađe školske dobi lako i spontano doživljavaju glazbu te je dužnost i odgovornost svakoga učitelja okružiti učenike najljepšim glazbenim ostvarenjima te im osigurati kvalitetno vođenje u aktivnostima pjevanja, slušanja glazbe, sviranja i/ili u glazbeno-stvaralačkim aktivnostima (Dobrota, 2002). Programi izvanastavnih i izvanškolskih aktivnosti pružaju učenicima mogućnost kvalitetnog provođenja slobodnog vremena, samoaktualizacije i samoostvarenja osobnosti. Uz to omogućavaju uspostavu kvalitetnih socijalnih odnosa i otvorene suradnje među učenicima i učiteljima, „učvršćuju“ vezu učenika sa školom, te preventivno djeluju na pojavu poremećaja u ponašanju (Maddox, Prinz, Ronald, 2003).

Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti oplemenjuju život učenika, obogaćuju njihovo postojanje te djeluju na njihov kulturni identitet.

8. LITERATURA

- Blašković, J. (2014-2015). Frequency of preschool teacher education students' participation in extracurricular music activities in Croatia and Slovenia, *Journal Of Educational Science And Arts Vol. 2*, str. 112
- Bognar, L. i Bognar, B. (2007). Kreativnost učitelja kao značajna kompetencija nastavničke profesije. U: N. Babić (Ur.), *Kompetencije i kompetentnost učitelja*, Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku i Kherson (Ukraine): Kherson State University Kherson.
- Brkljačić, D. (2013). *Baletna klasika*, Zagreb: Nova iz Nova.
- Cindrić, M. (1992). Izvannastavne aktivnosti i izvanškolske aktivnosti učenika osnovne škole, *Život i škola*, 41(1), str. 49-68
- Dobrota, S. (2002). Glazbena nastava u razrednoj nastavi. *Tonovi*, 40, str. 35-48.
- Drmić, I. (2016). *Općenito o pjevačkim zborovima*. Župa Sv. Jure, Vir. Dostupno na: <http://www.zupa-svjurevir.com/vr/index.php/vijesti/468-opcenito-o-pjevackim-zborovima> (28.1.2019.)
- Dubovicki, S., Proleta, J., Svalina V. (2014). Izvannastavne glazbene aktivnosti u školskim kurikulumima. *Školski vjesnik*, 4(63), str. 553-575.
- Đeldić, A., Rojko, P. (2012). *O nekim elementima glazbene nastave u primarnom obrazovanju*. *Tonovi*, 59, Zagreb, str. 83
- Fudurić, B. (2012). Mogućnosti rada u izvannastavnoj aktivnosti. *Napredak: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 153(1), str. 107-116, Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/82863> (06.10.2018)
- Hallam, S. (2003). *Moć Glazbe*, Hrvatsko društvo skladatelja-služba zaštite autorskih muzičkih prava, London, Dostupno na: <http://static1.1.sqspcdn.com/static/f/735337/25902273/1422485417967/power+of+music.pdf> (19.01.2019.)
- Ivančan, I. (1971). *Folklor i scena. Priručnik za rukovodioce folklornih skupina*. Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske.
- Knežević, G. (1993). *Naše kolo veliko- Hrvatski dječji folklor*. Zagreb: ETHNO d.o.o.

- Krešimir Kovačević (1971-1977). *Muzička enciklopedija 3*, 2.izdanje, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
- Leopold, S. (1995). *Tambura u Hrvata*. Zagreb: Golden marketing.
- Maletić, A. (1983). *Pokret i ples*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske.
- Maddox, S. J., Prinz, Ronald, J. (2003). *School Bonding in Children and Adolescents: Conceptualization, Assessment and Associated Variables* *Clinical Child and Family Psychology Review*, Vol. 6, No. 1, str. 31-49.
- Mlinarević, V., Gajger, V. (2010). Slobodno vrijeme mladih – prostor kreativnog djelovanja. U: Martinčić J., Hackenberger D. (ur): *Međunarodna kolonija mladih Ernestinovo: 2003.-2008.*, Osijek: HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, str. 43-44
- Mlinarević, V., Brust Nemet, M. (2012). *Izvannastavne aktivnosti u školskom kurikulumu*. Osijek: Učiteljski fakultet.
- Mucić, M. (2013). *Zašto treba upoznati umjetničku glazbu?* *Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, Vol. LXI No. 1, str. 183-188
- Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2013). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Republika Hrvatska. Dostupno na: https://mzo.hr/sites/default/files/migrated/nastavni_plan_i_program_za_os_2013.pdf (23.1.2019.)
- Plenković, J. (1997). *Slobodno vrijeme i odgoj*. Zadar: Filozofski fakultet.
- Polić M., Polić R. (2009). Vrijeme, slobodno od čega i što? *Filozofska istraživanja*, 2, str. 255-270.
- Pravilnik plesnih disciplina i stilova Hrvatskog sportskog plesnog saveza (2018). Prilog 3 Natjecateljskog pravilnika, Zagreb. Dostupno na: <https://hsps.hr/wp-content/uploads/2018/01/Prilog-3-NP-Pravilnik-plesnih-disciplina-i-stilova-HSPS-a-1.pdf> (25.2.2019.)
- Rojko, P. (2002). Glazbenoteorijska i psihološka uporišta glazboterapije. *Tonovi* 17(2), str. 17-27.
- Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme-slobodne aktivnosti*. Rijeka: Naklada Žagar.
- Sacks, O. (2012). *Muzikofilija. Priče o glazbi i mozgu*. Zagreb: Algoritam.
- Šentija, J. (1977). *Opća enciklopedija I-VIII*, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
- Šiljković, Ž., Rajić, V. i Bertić, D. (2007). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Zagreb. *Odgojne znanosti*, 9(2), str. 113-145.
- Šulentić Begić, J. (2010). *Problematika pjevačkog zbora mlađe školske dobi*. *Tonovi*, 55, str. 33-43

- Šumanović, M., Filipović, V., Sentkiralji G. (2005). Plesne strukture djece mlađe školske dobi. *Život i škola*, Vol. No. 14, 2005. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25067> (24.11.2018.)
- Vidulin-Orbanić, S. (2005). Glazbeno stvaralaštvo učenika OŠ Vladimira Nazora u Rovinju, *Tonovi 45/46*, str. 44-62
- Vidulin-Orbanić, S. (2008). *Fenomen slobodnog vremena u postmodernom društvu, Metodički obzori*, Pula Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/32748> (23.3.2019)
- Završki, J. (1979). *Rad sa pjevačkim zborom*. Zagreb: Školska knjiga.
- Završki, J. (1999). *Rad s pjevačkim zborom. Metodički priručnik za nastavnike glazbene kulture i voditelje dječjih pjevačkih zborova*, V. izdanje, Zagreb: HDK sv. Jerolima.

9. PRILOG

UPITNIK ZA UČITELJE RAZREDNE NASTAVE

Poštovani,
pred Vama se nalazi upitnik kojim se želi istražiti zastupljenost izvannastavnih glazbenih aktivnosti u primarnom obrazovanju (npr. Pjevački zbor, folklor, plesna skupina..). Cilj istraživanja je ispitati razne aspekte vezane uz izvannastavne glazbene aktivnosti u školi. Upitnik je anoniman i svi podatci će biti korišteni u svrhu istraživanja koje je potrebno za izradu diplomskog rada.

Zahvaljujem na sudjelovanju!

Ivona Presečki, studentica UFZG-a, V. godina

1. Spol	Muški <input type="checkbox"/>	Ženski <input type="checkbox"/>
----------------	--------------------------------	---------------------------------

2. Razred kojem predajete:	1.razred <input type="checkbox"/>	2.razred <input type="checkbox"/>	3. razred <input type="checkbox"/>
-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	------------------------------------

3.	Vaša stručna sprema je:
	V3.1 Viša stručna sprema <input type="checkbox"/>
	V4.2 Visoka stručna sprema <input type="checkbox"/>
	V4.3 Sveučilišni diplomski studij (mag.prim.educ.) <input type="checkbox"/>
	V3.1 Doktorat (dr.sc.) <input type="checkbox"/>

4.	Godine starosti:
	V4.1 do 25 godina <input type="checkbox"/>
	V4.2 od 26 do 35 godina <input type="checkbox"/>
	V4.3 od 36 do 45 godina <input type="checkbox"/>
	V4.4 od 46 do 55 godina <input type="checkbox"/>
	V4.5 iznad 55 godina <input type="checkbox"/>

5.	Godine radnog staža:
	V5.1 od 0 do 5 godina <input type="checkbox"/>

V5.2	od 6 do 10 godina	<input type="checkbox"/>
V5.3	od 11 do 20 godina	<input type="checkbox"/>
V5.4	od 21 do 30 godina	<input type="checkbox"/>
V5.5	iznad 30 godina	<input type="checkbox"/>

6.	Koje izvannastavne <u>glazbene</u> aktivnosti postoje u školi u kojoj radite? Moguće je označiti više odgovora!	
V6.1	pjevački zbor	<input type="checkbox"/>
V6.2	ritmika	<input type="checkbox"/>
V6.3	ples / plesna skupina	<input type="checkbox"/>
V6.4	folklor	<input type="checkbox"/>
V6.5	glazbene kreativne radionice	<input type="checkbox"/>
V6.6	balet	<input type="checkbox"/>
V6.7.	mažoretkinje	<input type="checkbox"/>
V6.8	orkestar	<input type="checkbox"/>
V6.9.	drugo (navedite)	

7.	Vodite li vi jednu od izvannastavnih glazbenih aktivnosti u školi u kojoj radite?	
	Da <input type="checkbox"/>	Ne <input type="checkbox"/>
8.	Ako da, navedite koju/e!	

9.	Jeste li imali kakvo glazbeno obrazovanje (iskustvo) izvan redovnog školovanja?	
	Da <input type="checkbox"/>	Ne <input type="checkbox"/>
10.	Biste li voljeli voditi izvannastavne glazbene aktivnosti u školi u kojoj radite?	
	Da <input type="checkbox"/>	Ne <input type="checkbox"/>
11.	Ukoliko je vaš odgovor potvrđan, navedite koje!	

12.	Koje glazbene aktivnosti učenici najčešće pohađaju <u>izvan</u> škole? Navedite!

13.	Koje glazbene aktivnosti učenici najčešće pohađaju <u>u</u> školi? Navedite!

*Ukoliko ste na sedmo pitanje odgovorili potvrdno, nastavite s upitnikom.

14.	Koliko dugo vodite izvannastavnu glazbenu aktivnost?
	V14.1 od 0 do 5 godina <input type="checkbox"/>
	V14.2 od 6 do 10 godina <input type="checkbox"/>
	V14.3 od 11 do 20 godina <input type="checkbox"/>
	V14.4 od 21 do 30 godina <input type="checkbox"/>
	V14.5 iznad 30 godina <input type="checkbox"/>

15.	Izvannastavne glazbene aktivnosti češće pohađaju:
	V15.1 djevojčice <input type="checkbox"/>
	V15.2 dječaci <input type="checkbox"/>

16.	Jeste li se za vođenje ove aktivnosti prijavili svojevajno ili vam je dodijeljena?
	V16.1 svojevajno sam se prijavila za vođenje aktivnosti <input type="checkbox"/>
	V16.2 aktivnost mi je dodijeljena <input type="checkbox"/>

17.	Koliko puta tjedno imate izvannastavnu aktivnost?
	V16.1 jedan školski sat <input type="checkbox"/>
	V16.2 dva školska sata <input type="checkbox"/>
	V16.3 tri i više školskih sati <input type="checkbox"/>

18.	Kako organizirate godišnji program te aktivnosti?

19.	Koje su vaše dužnosti kao voditelja?

20.	Gdje prikazujete rezultate te aktivnosti?

OSOBNIA ISKUSTVA

21.	Što za Vas znači rad u izvannastavnoj aktivnosti, ispunjava li vas, zašto, što Vam se najviše sviđa?

22.	Smatrate li Vi da su izvannastavne aktivnosti u školama potrebne?
	Da <input type="checkbox"/>
	Ne <input type="checkbox"/>

23.	Kolika je važnost pridodana izvannastavnim aktivnostima u Vašoj školi?					
	1 nisu važne nikako ; 2 nisu važne ; 3 važne su ; 4 vrlo su važne; 5 važne su u potpunosti					
	<table border="1" style="display: inline-table;"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		

UPITNIK ZA UČENIKE



POŠTOVANI UČENICI,

PRED VAMA SE NALAZI UPITNIK KOJIM SE ŽELI ISTRAŽITI NA KOJE SU IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI UČENICI U OSNOVNOJ ŠKOLI UPISANI (NPR. PJEVAČKI ZBOR, FOLKLOR, PLESNA SKUPINA, GLAZBENA ŠKOLA...).

UPITNIK JE ANONIMAN I SVI PODATCI ĆE BITI KORIŠTENI ZA ISTRAŽIVANJE KOJE JE POTREBNO ZA IZRADU DIPLOMSKOG RADA.

HVALA NA SUDJELOVANJU!

IVONA PRESEČKI, STUDENTICA UFZG-A, 5. GODINA

ODGOVOR OZNAČI OZNAKOM **X** U KVADRAT.

PRIMJER:

1. SPOL	MUŠKI <input type="checkbox"/>	ŽENSKI <input type="checkbox"/>
----------------	--------------------------------	---------------------------------

2. RAZRED	1.RAZRED <input type="checkbox"/>	2.RAZRED <input type="checkbox"/>	3. RAZRED <input type="checkbox"/>	4. RAZRED <input type="checkbox"/>
------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

3.	SUDJELUJEŠ LI RADO NA SATOVIMA GLAZBENE KULTURE?	
	DA <input type="checkbox"/>	NE <input type="checkbox"/>

4.	SUDJELUJEŠ LI RADO NA SLJEDEĆIM GLAZBENIM AKTIVNOSTIMA NA SATOVIMA GLAZBENE KULTURE? (POPUNITI SVE STUPCE!)					
	1 NE SUDJELUJEM RADO UOPĆE; 2 NE SUDJELUJEM RADO; 3 DJELOMIČNO SUDJELUJEM RADO; 4 SUDJELUJEM RADO; 5 SUDJELUJEM RADO U POTPUNOSTI					
	V4.1 PJEVANJE PJESMA	1	2	3	4	5
	V4.2 SLUŠANJE GLAZBE	1	2	3	4	5
	V4.3 IZVOĐENJE BROJALICA	1	2	3	4	5
	V4.4 SVIRANJE NA INSTRUMENTIMA (ŠTAPIĆI, TRIANGL, ZVEČKE...)	1	2	3	4	5
V4.5 GLAZBENE IGRE	1	2	3	4	5	

5.	KOJE IZVANNASTAVNE GLAZBENE AKTIVNOSTI POSTOJE U ŠKOLI U KOJU IDEŠ? MOGUĆE JE OZNAČITI VIŠE ODGOVORA!
-----------	--

V5.1	PJEVAČKI ZBOR	<input type="checkbox"/>
V5.2	RITMIKA	<input type="checkbox"/>
V5.3	PLES / PLESNA SKUPINA	<input type="checkbox"/>
V5.4	FOLKLOR	<input type="checkbox"/>
V5.5	GLAZBENE KREATIVNE RADIONICE	<input type="checkbox"/>
V5.6	BALET	<input type="checkbox"/>
V5.7.	MAŽORETKINJE	<input type="checkbox"/>
V5.8	ORKESTAR	<input type="checkbox"/>
V5.9.	DRUGO (NAVEDI!)	<input type="checkbox"/>

6.	SUDJELUJEŠ LI U IZVANNASTAVNIM <u>GLAZBENIM</u> AKTIVNOSTIMA U SVOJOJ ŠKOLI?	
	DA <input type="checkbox"/>	NE <input type="checkbox"/>

7.	KOJE IZVANNASTAVNE <u>GLAZBENE</u> AKTIVNOSTI POHAĐAŠ U SVOJOJ ŠKOLI?	
	MOGUĆE JE OZNAČITI VIŠE ODGOVORA!	
V7.1	PJEVAČKI ZBOR	<input type="checkbox"/>
V7.2	RITMIKA	<input type="checkbox"/>
V7.3	PLES / PLESNA SKUPINA	<input type="checkbox"/>
V7.4	FOLKLOR	<input type="checkbox"/>
V7.5	GLAZBENE KREATIVNE RADIONICE	<input type="checkbox"/>
V7.6	BALET	<input type="checkbox"/>
V7.7.	MAŽORETKINJE	<input type="checkbox"/>
V7.8	ORKESTAR	<input type="checkbox"/>
V7.9.	DRUGO (NAVEDITE)	<input type="checkbox"/>

8.	SUDJELUJEŠ LI U <u>GLAZBENIM</u> AKTIVNOSTIMA IZVAN SVOJE ŠKOLE?	
	DA <input type="checkbox"/>	NE <input type="checkbox"/>

9.	GLAZBENO OBRAZOVANJE (ISKUSTVO) USVOJIO/ LA SI U: (NA OVO PITANJE ODGOVARAJU ONI KOJI SU 7. PITANJE ODGOVORILI SA <input type="checkbox"/> DA !) MOGUĆE JE OZNAČITI VIŠE ODGOVORA!)	
V6.1	U GLAZBENOJ ŠKOLI	<input type="checkbox"/>
V6.2	FOLKLORNOM DRUŠTVU	<input type="checkbox"/>
V6.3	ZBORU (CRKVENOM, GRADSKOM...)	<input type="checkbox"/>

	V6.4 ORKESTRU (LIMENI, TAMBURAŠKI....)	<input type="checkbox"/>
	V6.5 NA PRIVATNOJ PODUCI	<input type="checkbox"/>

10.	KOLIKO SI GODINA POHAĐAO/ LA GLAZBENO OBRAZOVANJE IZVAN REDOVNE ŠKOLE? (ODGOVARAJU ONI KOJI SU PRETHODNO PITANJE ODGOVORILI POTVRDNO!)	
	0 – 1 GODINE	<input type="checkbox"/>
	2 – 3 GODINE	<input type="checkbox"/>
	4 – 6 GODINA	<input type="checkbox"/>
	7 – 10 GODINA	<input type="checkbox"/>
	VIŠE OD 10 GODINA	<input type="checkbox"/>

Hvala!



Izjava o samostalnoj izradi rada

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam diplomski rad pod naslovom „Izvannastavne glazbene aktivnosti u primarnom obrazovanju" u potpunosti izradila samostalno uz konzultacije i savjete mentorice. Pri izradi koristila sam literaturu koju sam u skladu s pravilima i navela.

Sveučilište u Zagrebu

Učiteljski fakultet - Odsjek u Petrinji

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad
naslov

Izvannastavne glazbene aktivnosti u primarnom obrazovanju

vrsta rada

Istraživački rad

u javnom dostupnom institucijskom repozitoriju

Knjižnica Učiteljskog fakulteta

U Petrinji, ožujak, 2019.

Ime i Prezime

Ivona Presečki

POTPIS
